
Is met het begrip duurzaamheid te lobbyen in de politiek?

Scriptie

Communication Studies

Naam: Lotte Verduyn
Studentnummer: 1022334

Januari 2012

Summary

Sustainability is a subject that has become more popular and important in recent years. In this research paper a real case study has been used to examine the role of sustainability in the lobbying process. The real case study is about realizing a sustainable sport centre in a Dutch village which is part of the municipality Dinkelland.

Lobbying is a topic in which much research has been conducted. Especially the influence of interest groups is an important question in politics. Many interest groups, for example in the European Union (EU), are trying to influence the democratic decision makers on different topics. Research in the area of lobbying focuses mainly on the strategies which interest groups could apply. Moreover, how to measure influence and power is a popular but also difficult research area. The perceived success can be measured on various ways. Although much research has been conducted on the subject lobbying, there has not been any research which combines lobbying and the role of sustainability as a factor in this process. The practical question from the interest group in this real case was: would we be more effective if we would focus on sustainability during the lobby practices? It turns out that the practical question: could sustainability be a factor of influence, was not answered in the literature so far. Sustainability could be an argument for interest groups to use in their lobby strategies. Initiatives from interest groups may be more successful when focusing on sustainability. Nowadays sustainability is an important and also popular topic. The following research question is conducted for this investigation: *to what extent does sustainability play a role during the lobbying process?* To answer this question the following sub questions are composed:

1. To what extent do decision makers see sustainability as an influential argument in the lobby strategy?
2. Could sustainability be seen as a general influential argument?
3. To what extent is sustainability as a factor reflected in the political arena of the decision?

Different kinds of studies are composed to answer these questions. First an arena (playing field with all stakeholders) has been described where all the stakeholders of the sport centre have been added to. This arena showed that the decision makers in this case study are the councillors. To answer the first sub question interviews have been conducted with the councillors from four different political parties. The political parties are PvdA, VVD, CDA and Lokaal Dinkelland. Conclusions gathered from this research: sustainability is regarded as an important factor but it does not influence the councillors. The question that rises is if sustainability could be seen as a generally influential argument. Secondly an experiment is conducted to investigate this question. A case has been put together based on the real case study of the sport centre. In this survey the respondents had to imagine themselves being councillors and they had to make a choice in case of the sport centre. Three arguments based on values and topics were added to this case. These are sustainability, finance and to achieve anything in the municipality. Respondents randomly received a case with arguments. The results from this study showed that the argument sustainability did not have more influence against the other arguments. It means sustainability is not an argument that can be used to influence people in general, because the kind of argument does not matter. However, the kind of argument (sustainability, finance and to achieve anything in the municipality) given in the case turns out to be mentioned as a reason to vote for realizing the sport centre.

After the interviews of the councillors an arena is described. During the study there were many developments. After the decision of the councillors a new arena is described. By comparing these arena's the changes are clearly visible. The actors and factors that influenced the councillors their decision are the media, consultancy Synarchis, the voters (residents of the municipality Dinkelland), the stakeholder that was added later to the arena and finally the interest group itself (the team De Dinkel Twente). This study showed also that sustainability has not been an influential factor in the political arena.

Never before has the role of sustainability in lobbying been studied. Based on this research can be concluded that sustainability appears not to play a specific role during the lobbying process. Sustainability does not influence the decision makers during the decision. According to this research the focus on sustainability in communication during the lobbying process does not have the desired effect.

Samenvatting

Duurzaamheid is een actueel en veel besproken onderwerp in de huidige tijd. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een daadwerkelijk bestaande case welke zich rond dezelfde periode afspeelt als het onderzoek in dit rapport. Deze case gaat over het realiseren van een duurzaam sportcentrum in het dorp Denekamp welke onderdeel is van de gemeente Dinkelland. In dit rapport wordt de rol van duurzaamheid in het lobbyproces onderzocht.

Uit de literatuur blijkt dat veel onderzoek is verricht naar de lobbystrategieën en hoe invloed gemeten kan worden. Het beïnvloeden van beslissers is een belangrijk onderwerp in onderzoeken vanwege de besluitvorming in de politiek. De Europese Unie wordt steeds belangrijker en ook nationaal en regionaal worden besluiten genomen welke vele belangen vertegenwoordigen. Verschillende lobbystrategieën en het toepassen ervan zijn beschreven in de literatuur. Het meten van invloed en macht blijkt moeilijk en wordt zelfs ontweken.

Het onderwerp duurzaamheid wordt steeds belangrijker en komt vaker op de politieke agenda te staan. De vraag in de praktijk: Is duurzaamheid een beïnvloedende factor onder beslissers wanneer specifiek op duurzaamheid wordt gericht bij initiatieven? Tot nu toe is er geen onderzoek gedaan naar de invloed van duurzaamheid in het lobbyproces. Om de rol en invloed van duurzaamheid in het lobbyen te onderzoeken is de volgende hoofdvraag opgesteld: *In welke mate speelt duurzaamheid een rol in een (succesvol) lobbyproces?*

1. In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?
2. In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?
3. In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?

Om deze deelvragen te beantwoorden zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd. Allereerst is een arena opgesteld om de verschillende stakeholders van het sportcentrum in kaart te brengen. Hieruit was af te leiden dat de beslissers inzake het sportcentrum de raadsleden waren. Vervolgens zijn de raadsleden geïnterviewd om te achterhalen in hoeverre duurzaamheid een beïnvloedende en wellicht doorslaggevende factor was. De politieke partijen in deze case zijn PvdA, VVD, CDA en Lokaal Dinkelland. Duurzaamheid bleek een belangrijke maar geen doorslaggevende factor. Om de tweede vraag te beantwoorden is een experiment uitgevoerd. De respondenten waren de 'beslissers' en kregen een case te lezen gebaseerd op de daadwerkelijke case van het sportcentrum. Drie argumenten op basis van drie verschillende waarden of onderwerpen zijn aan de case toegevoegd. Willekeurig kregen de respondenten één van de drie versies. De argumenten zijn gebaseerd op duurzaamheid, financiën en iets bereiken in de gemeente. Uit deze resultaten bleek dat duurzaamheid niet meer invloed had dan de andere argumenten om positief te doen besluiten. Echter werd het gegeven argument wel veelal als reden genoemd om positief te besluiten. Hieruit was op te maken dat het argument wel invloed heeft maar het 'soort' argument geen verschil maakt.

Na het afnemen van de interviews is de arena definitief beschreven. Gedurende het onderzoek en het traject van het sportcentrum hebben zich veel ontwikkelingen voorgedaan. Na het besluit van de raadsleden inzake het sportcentrum is opnieuw een arena opgesteld. Hierdoor waren de verschuivingen goed zichtbaar. De actoren en factoren die invloed hebben uitgeoefend zijn Synarchis, de media, de kiezers (burgers van Dinkelland), de later toegevoegde partij uit Leeuwarden en de werkgroep De Dinkel Twente zelf. Uit deze resultaten bleek tevens dat duurzaamheid geen beïnvloedende factor te zijn in het besluitvormingsproces.

Niet eerder is de rol van duurzaamheid in het lobbyproces onderzocht en op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat duurzaamheid geen specifieke rol blijkt te spelen. Duurzaamheid heeft geen invloed op de besluitvorming. Het focussen op duurzaamheid in de communicatie tijdens lobbystrategieën zal daarmee niet het gewenste effect opleveren.

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie welke het resultaat is van mijn afstudeerproject. Het onderwerp van de scriptie is de rol van duurzaamheid in het lobbyproces. In de periode maart tot en met november heb ik gewerkt aan deze scriptie ter afronding van de studie Communication Studies aan de Universiteit Twente.

Graag wil ik een aantal personen bedanken welke hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit rapport. Ten eerste wil ik de werkgroep De Dinkel Twente bedanken voor de bijdrage die zij hebben geleverd aan dit rapport. Met name de heer C. Severijn wil ik bedanken voor de begeleiding tijdens het gehele project. Op de tweede plaats wil ik de begeleiders en examinatoren vanuit de Universiteit Twente de heer P. Linders, de heer J. Van Hoof en de heer M. Tempelman bedanken voor de begeleiding tijdens het uitvoeren van dit onderzoek en het feit dat zij menig concept hebben doorgenomen en voorzien van feedback. Het was voor mij een plezierige en leerzame periode. Tot slot wil ik mijn familie en vriend bedanken voor hun steun, geduld en hulp tijdens mijn studie en afstudeerperiode.

Rossum, 2012
Lotte Verduyn

Inhoudsopgave

Bladzijde:

Summary

Samenvatting

Voorwoord

Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Achtergrond onderzoek	8
1.3 Achtergrond van de werkgroep 'De Dinkel Twente'	9
1.4 Positie van de gemeente Dinkelland	10
1.5 De rol van de media in het lobbyproces	12
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	14
2.1 De rol van duurzaamheid voor organisaties	14
2.2 De rol van duurzaamheid voor de werkgroep	14
2.3 Lobbyen en lobbystrategieën	15
2.4 Invloed en macht in het lobbyproces	16
2.5 De invloed meten die belangengroepen uitoefenen	17
2.6 Het meten van duurzaamheid op basis van waarden	18
2.7 Onderzoek naar de rol van duurzaamheid in het lobbyproces	20
2.8 Opzet van het onderzoek	21
Hoofdstuk 3 Methode en onderzoek	22
I Aanloopfase	23
I A. Concept arena	24
I B. Interviews raadsleden	24
1. Pre-test ranken argumenten in interviews	24
2. Procedure interviews raadsleden	25
3. Instrument interview	25
4. Participanten interviews	26
5. Resultaten interviews	26
6. Gegevens voor de hoofdfase	32
II Hoofdfase	33
II A. Definitieve arena	34
1. Verwachte ontwikkelingen aangaande het besluit	36
II B. Experiment naar invloed argument duurzaamheid	37
1. Procedure experiment	37
2. Pre-test case experiment	38
3. Vragenlijst experiment	38
4. Participanten experiment	40
5. Resultaten experiment naar invloed argument duurzaamheid	40
6. Gegevens voor de slotfase	42

III Slotfase	43
III A. Arena na het besluit	43
1. Instrument analyseren besluitvorming	43
2. Resultaten vergelijken arena's	44
3. Ontwikkelingen voor de besluitvorming	47
4. Verklaring verschuivingen	48
Hoofdstuk 4 Conclusies	50
4.1 In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedend argument?	50
4.2 In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?	51
4.3 In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?	52
4.4 Algemene conclusie	54
Hoofdstuk 5 Discussie	56
Referenties	58
Bijlagen:	
Bijlage A	Arena sportcentrum De Dinkel Twente
Bijlage B	Interviewvragen
Bijlage C	Pre-test en definitieve waarden en argumenten
Bijlage D	Pre-test case en vragenlijst
Bijlage E	Uitwerking pre-test en definitieve vragenlijst
Bijlage F	Positieve en negatieve argumenten
Bijlage G	Output SPSS
Bijlage H	Visualisatie arena
Bijlage I	Visualisatie arena na het besluit
Bijlage J	Artikelen in TC Tubantia
Bijlage K	Uitwerking interviews raadsleden

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Duurzaamheid is een actueel en veel besproken thema in de huidige tijd. Voor dit onderzoek zetten we een stap terug in de tijd. In 2006 zijn plannen ontwikkeld om een 50 meterbad te realiseren in het dorp Denekamp. Denekamp maakt deel uit van de gemeente Dinkelland. Deze plannen zijn niet van de grond gekomen vanwege de kosten. Daarom is in 2010 besloten door de initiatiefnemers van de eerdere plannen, welke inmiddels waren uitgebreid en een burgerinitiatiefgroep vormden (werkgroep De Dinkel Twente), het over een andere boeg te gooien namelijk duurzaamheid. Duurzaamheid is 'in', waarom? In de huidige periode worden fossiele brandstoffen schaarser en daardoor duurder. De conflicten in het Midden-Oosten en rampen doen de olieprijs sneller stijgen. De economische crisis maakt dat organisaties nadrukkelijk op kostenontwikkeling zijn gaan letten en het beperken van het gebruik van fossiele brandstoffen ligt daarmee voor de hand. Internationaal (het Kyoto-verdrag) en nationaal zijn afspraken gemaakt over het terugdringen van de CO₂-uitstoot en ook wordt vanuit de overheid en daarmee gemeentes verwacht dat zij steeds nadrukkelijker gaan kijken naar duurzame mogelijkheden. Hiervoor zijn zelfs op lokaal gebied prestatieafspraken gemaakt met de provincie Overijssel, namelijk de CO₂ uitstoot met 20% reduceren in 2020. Duurzaamheid wordt aangemoedigd door de overheid met voorlichtingscampagnes en subsidies.

De burgerinitiatiefgroep

De burgerinitiatiefgroep, ook wel werkgroep, De Dinkel Twente is daarom in 2010 van start gegaan om in de bestaande plannen duurzaamheid te verwerken. Met als doel, meer kans van slagen genereren met de plannen in de gemeente Dinkelland. Zij hebben een plan ontwikkeld om het bestaande zwembad in Denekamp, dat toe is aan renovatie, te vernieuwen naar een toekomstbestendig sportcentrum. Duurzaamheid speelt daarin een prominente rol; gestreefd wordt onder meer naar energieneutraliteit. De werkgroep heeft daarbij samengewerkt met partijen als de Koninklijke Nederlandse Zwem Bond (KNZB), Dinkelborgh Energie en afvalverwerking Twence. In deze 'real-case' moeten de raadsleden van de gemeente Dinkelland een besluit nemen of het plan voortgezet kan worden. Het besluit wordt in oktober 2011 genomen. Tot dat moment worden de plannen nader geconcretiseerd en vindt een haalbaarheidstoets plaats door een onafhankelijk bureau aangesteld door de gemeente Dinkelland. Pas als absolute helderheid over de haalbaarheid bestaat, zal de gemeenteraad een definitieve Go/No go beslissing nemen. De gehele tijdslijn van het traject in de gemeente Dinkelland en hoe het afstudeeronderzoek hier als een rode draad doorheen loopt is te vinden aan het eind van dit hoofdstuk in figuur 1.

Om dit plan te bewerkstelligen is in de aanloopfase naar het duurzame sportcentrum flink gelobbyd en zal tijdens het traject nog meer gelobbyd moeten worden. In het traject komen een aantal aspecten aan de orde voor de werkgroep De Dinkel Twente, namelijk de financiën (subsidies en investeringen), de organisatie (werknemers huidige zwembad), het ontwerp (bouwplan en –tekeningen), de energieneutraliteit (zonne-energie, bodemwarmte en biomassa centrale) en de toekomstige gebruikers. In het gehele traject voordat de gemeente een besluit neemt zijn veel partijen betrokken. Er zal veel besproken en onderhandeld moeten worden. Om de banden met partijen en zaken warm te houden is lobbyen van belang. Besluiten over een duurzaam plan als het sportcentrum zijn afhankelijk van de politiek, in dit geval de raadsleden van de gemeente Dinkelland. Voor de subsidies is de werkgroep De Dinkel Twente afhankelijk van de Europese Unie, het Rijk, de Provincie en de gemeente Dinkelland.

Eerdere plannen van een aantal initiatiefnemers uit de werkgroep de Dinkel Twente hebben niet geleid tot realisatie van een 50 meterbad. Daarom is besloten te kijken naar de duurzame mogelijkheden voor een zwembad en hieruit is het rapport ontstaan voor een duurzaam sportcentrum. De vraag uit de praktijk is of duurzaamheid een meerwaarde heeft en hiermee de plannen wel te realiseren zijn. De vraag is of duurzaamheid een beïnvloedende factor is tijdens het lobbyen. Heeft een initiatief als deze, die is ingezet op duurzaamheid, ook daadwerkelijk het gewenste beïnvloedende effect in de besluitvorming? In dit onderzoek wordt de praktische vraag vertaald naar een onderbelicht gebied in de theorie.

Lobbyen is een onderdeel van Public Affairs waarbij communicatie een centrale rol speelt om invloed te hebben op het slagen van het plan. Verschillende lobbystrategieën zijn mogelijk. Ook de media spelen een belangrijk rol in het overtuigen en lobbyen. De media bereiken een grote groep mensen die allemaal een beeld vormen bij het plan. Om het plan tot slagen te brengen is lobbyen onontkoombaar van belang, maar welke rol speelt duurzaamheid hierin? Duurzaamheid wordt steeds belangrijker en komt vaker op de politieke agenda te staan. De vraag in de praktijk: Is duurzaamheid een beïnvloedende factor onder beslissers wanneer specifiek op duurzaamheid wordt gericht bij initiatieven? Deze vraag sluit aan bij de theoretische thema's lobbyen, duurzaamheid en invloed. Hieruit is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

In welke mate speelt duurzaamheid een rol in een (succesvol) lobbyproces?

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?
- In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?
- In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?

Het onderzoek zal een bijdrage leveren, omdat het onderzoek naar de rol van duurzaamheid in het lobbyproces van toepassing kan zijn op de verschillende lobbystrategieën. In de toekomst wordt duurzaamheid steeds belangrijker en ook dergelijke initiatieven vanuit burgers kunnen wellicht eerder slagen wanneer zij inzetten op duurzaamheid. Ook is er volgens de literatuur behoefte aan meer onderzoek. Volgens Woll (2007) wordt er in recente literatuur over lobbyen case onderzoek na case onderzoek gepubliceerd, zonder dat iets systematisch over de daadwerkelijke impact van belangengroepen op het openbaar beleid wordt vermeld. Daarnaast wordt er weinig onderzoek gedaan of wordt onderzoek zelfs vermeden, omdat het moeilijk is de invloed te meten (Woll, 2007; Klüver, 2009). Met de resultaten van dit afstudeeronderzoek kunnen initiatiefnemers in de toekomst eenvoudiger succesvolle lobbystrategieën ontwikkelen. Het onderzoek zal bovendien inzicht bieden in de verbanden tussen duurzaamheid en succesvol lobbyen.

1.2 Achtergrond van het onderzoek

De aanleiding van het onderzoek is omschreven, daarnaast is het van belang de achtergrond van dit burgerinitiatief en de positie van de gemeente Dinkelland te schetsen. Door middel van een arena analyse worden alle partijen die betrokken zijn bij het plan voor het sportcentrum, genaamd De Dinkel Twente, in kaart gebracht. Met het opzetten van een arena wordt duidelijk welke belangen een rol spelen in dit plan en welke partijen een direct of indirect belang hebben. Ook kan een inschatting worden gemaakt van wie naar wie en met wie moet lobbyen op basis van de gemeenschappelijke belangen. In een arena (Van Schendelen, 2010) worden vrienden, vijanden (of partners en

tegenstanders), de kwestie zelf, de tijd aspecten en het verschil tussen de insiders en outsiders, in kaart gebracht. Dit gebeurt aan de hand van vier onderdelen: belanghebbenden, kwesties, tijd dynamiek en de grenzen van de arena. Alle partijen in de arena zullen in meer of mindere mate een rol spelen in het plan van het sportcentrum De Dinkel Twente en daarmee ook in het lobbyproces. Uit de arena analyse kwamen de volgende stakeholders naar voren:

- Werkgroep De Dinkel Twente
- College van burgemeester en wethouders (B&W)
- Gemeentesecretaris
- College: VVD en Lokaal Dinkelland
- Oppositie: CDA en PvdA
- Politiek provincie Overijssel
- Sportservice Overijssel
- Olympische Netwerken Nederland
- Adviesbureau Synarchis
- Zwembad het Ravijn
- Zwembad de Kuiperberg
- Zwembad Nordhorn
- Huidige gebruikers van het zwembad
- Huidige gebruikers van de sporthal
- Toekomstige gebruikers van het sportcentrum
- Inwoners gemeente Dinkelland
- Koninklijke Nederlandse Zwem Bond (KNZB)
- NOC*NSF
- Olympisch Vuur: Alliantie Olympisch Plan 2028
- Koppert + Koenis architecten
- Morsink architecten
- Twence afvalverwerking
- Dinkelborgh Energie: onderdeel van Meijander Wonen
- ConVisie
- Partij uit Leeuwarden

De volledige arena is te vinden in bijlage A Arena sportcentrum De Dinkel Twente, hierin staan onder andere de belangen van de voorheen genoemde stakeholders.

1.3 Achtergrond van de werkgroep ‘De Dinkel Twente’

De werkgroep is ontstaan vanuit de ambitie om een nieuw zwembad te bouwen in 2006. De Provincie Overijssel had het huidige bad afgekeurd en toestemming gegeven om het te verlengen. De afkeuring hield in dat het zwembad moet sluiten of vernieuwen. Hierop heeft het zwembad zelf, de KNZB en de toenmalige gemeente besloten actie te ondernemen. Oud burgemeester van Dinkelland was warm pleitbezorger voor het zwembad. In die tijd zijn de eerste gedachten op papier gezet en contacten gelegd. In 2009 heeft bureau Marktplan een onderzoek verricht naar de mogelijkheden van het zwembad. De onderzoeksresultaten werden in 2009 gepresenteerd aan de raad. Zij konden kiezen uit tien opties: van sluiten tot en met een 50 meter bad inclusief zorgbad. De raad heeft besloten het zwembad te renoveren. Vervolgens is in de gemeenteraad een motie ingediend op basis van dat besluit. In de motie werd, door de VVD fractie, gevraagd om meer tijd voor nader onderzoek. De motie werd niet gesteund. Daarna is contact opgenomen met de burgermeester en via ambtelijke ingangen

geprobeerd het proces te stoppen. Bij de samenstelling van het nieuwe college van burgemeester en wethouders (B&W) werd besloten om de renovatie op te schorten en de werkgroep de tijd te geven om een alternatief plan te ontwikkelen. Dit is ook neergelegd in het collegeakkoord.

Half december 2010 leverde de werkgroep haar rapport op aan het college. Uit het rapport blijkt dat uitbreiding en renovatie van het sportcomplex, vooral door slimmer om te gaan met energie, kan leiden tot lagere exploitatielasten en hogere inkomsten. Per saldo betekent uitvoering van het plan van de werkgroep een forse bezuiniging op de gemeentebegroting. Begin januari 2011 zond het college het alternatieve plan door naar de gemeenteraad, als onderdeel van een totaal bezuinigingspakket. Eind maart werd in de raadsvergadering gesproken over de bezuinigingen. Hieruit kwam naar voren dat nader onafhankelijk onderzoek moet worden uitgevoerd ter controle op het plan van de werkgroep. Daarmee moet voor de raad voldoende zekerheid ontstaan over de financiële haalbaarheid van het plan van het sportcentrum. De gemeente heeft gekozen om adviesbureau Synarchis de controle te laten uitvoeren op het plan van het sportcentrum. De procedure rondom het externe advies heeft meer tijd in beslag genomen dan verwacht. Het besluit van de raadsleden werd hiermee uitgesteld naar 25 oktober. De gemeente heeft samen met de werkgroep, KNZB en het adviesbureau om tafel gezeten om de aanpak van het onderzoek te verifiëren. Synarchis presenteert het advies aan B&W om het vervolgens te presenteren aan de raadsleden.

Daarnaast heeft de werkgroep ingangen naar de politiek in Overijssel. Contact met toenmalig gedeputeerde Provincie Overijssel de heer Job Klaassen heeft opgeleverd dat hij de piketpalen ging uitzetten om subsidies mogelijk te maken. Door politieke omstandigheden is Job Klaassen vertrokken en nu moet de werkgroep verder met Gerrit Jan Kok (VVD). Inmiddels is werkgroep lid Jeannette Rikkink niet meer actief voor de politiek in de Gemeente Dinkelland maar sinds april 2011 Statenlid van de Provincie Overijssel. Zij heeft het plan voor een duurzaam sportcentrum informeel voorlegt aan gedeputeerde Ineke Bakker (energie en milieu) en Gerrit Jan Kok (financiën). De Sportraad Overijssel geeft het college van de gedeputeerde staten advies betreffende het invullen van het geld van de Olympische Spelen 2028. Nederland gaat kandideren voor de Olympische Spelen in 2028. De Sportraad Overijssel kan veel betekenen voor de financiering van het duurzame sportcentrum. Contacten zijn gelegd tussen de werkgroep en de Sportservice Overijssel. De Sportservice Overijssel gaat zich inzetten om de gemeente te overtuigen van de plannen voor een sportcentrum.

Veel lobbywerk is en wordt verricht rondom het sportcentrum. Een overzicht van dit lobbywerk en de houding van de stakeholders ten opzichte van de plannen zijn te vinden in bijlage A Arena sportcentrum De Dinkel Twente. Hierin is tevens het ontstaan van de werkgroep zelf terug te lezen.

1.4 Positie van de gemeente Dinkelland

De gemeenteraadsleden spelen een belangrijke factor bij het besluit van het plan sportcentrum de Dinkel Twente. De gemeente Dinkelland heeft politiek een noemenswaardige geschiedenis. In het kader van het onderzoek is het ook van belang deze geschiedenis te beschrijven.

Gemeente Dinkelland

Dinkelland is een gemeente in de provincie Overijssel, in de streek Twente. De gemeente Dinkelland is in 2001 ontstaan uit samenvoeging van de gemeenten Denekamp, Ootmarsum en Weerselo. De gemeente Dinkelland omvat de stad Ootmarsum en de dorpen Denekamp, Deurningen, Lattrop, Noord Deurningen, Rossum, Saasveld, Tilligte en Weerselo en de buurtschappen Agelo, Beekdorp, Berghum,

Breklenkamp, Dulder, Gammelke, Lemselo, 't Loo, Nijstad, Noordijk, Nutter, Oud Ootmarsum, Het Stift, Volthe, Westerik en Zoeke (Plaatsengids.nl, 2011). De stad en dorpen zijn weergegeven op afbeelding 1.

Afbeelding 1: *Gemeente Dinkelland*

Historie gemeente Dinkelland

De fusie tussen de gemeenten Denekamp, Ootmarsum en Weerselo tot de gemeente Dinkelland verliep soepel. Toen de fusie op 1 januari 2001 een feit was ontstonden er echter grote interne politieke meningsverschillen. Het twistpunt werd in 2001 de definitieve naam voor de nieuwe gemeente. Van 1 januari 2001 tot en met 31 mei 2002 was Denekamp, als zijnde de grootste plaats binnen de nieuwe gemeente, de voorlopige gemeentenaam (Plaatsengids.nl, 2011). Dit tot groot ongenoegen van de Ootmarsumse raadsleden. Zij wilden dat de nieuwe gemeente Ootmarsum zou gaan heten, vanwege de naamsbekendheid die de stad in Nederland geniet. Uiteindelijk werd de naam Dinkelland, een niet-plaatsnaamgebonden gemeentenaam, als compromis aangedragen. Echter bleven de Ootmarsummers bij hun standpunt. Een meerderheid van de raadsleden, voornamelijk uit de voormalige gemeenten Denekamp en Weerselo, stemde uiteindelijk toch met de nieuwe naam in (Wikipedia, 2011). De naam van de gemeente heeft te maken met de rivier de Dinkel. Deze rivier stroomt door de gemeente en neemt een prominente plek in het landschap in (Plaatsengids.nl, 2011).

Daarnaast was niet alleen de naam een twistpunt maar ook waar het gemeentehuis zou gaan staan. Uiteindelijk is besloten het gemeentehuis in Denekamp te vestigen. Eerst in het gemeentehuis van

voormalig gemeente Denekamp en in 2006 is hiernaast een nieuw gemeentehuis gebouwd. De oorzaak van de onenigheid over de gemeentenaam en de plaats waar het gemeentehuis zou moeten komen, moest ook gezocht worden bij de strijd tussen de gemeente Denekamp en Ootmarsum. Men kan het een soort rivaliteit noemen.

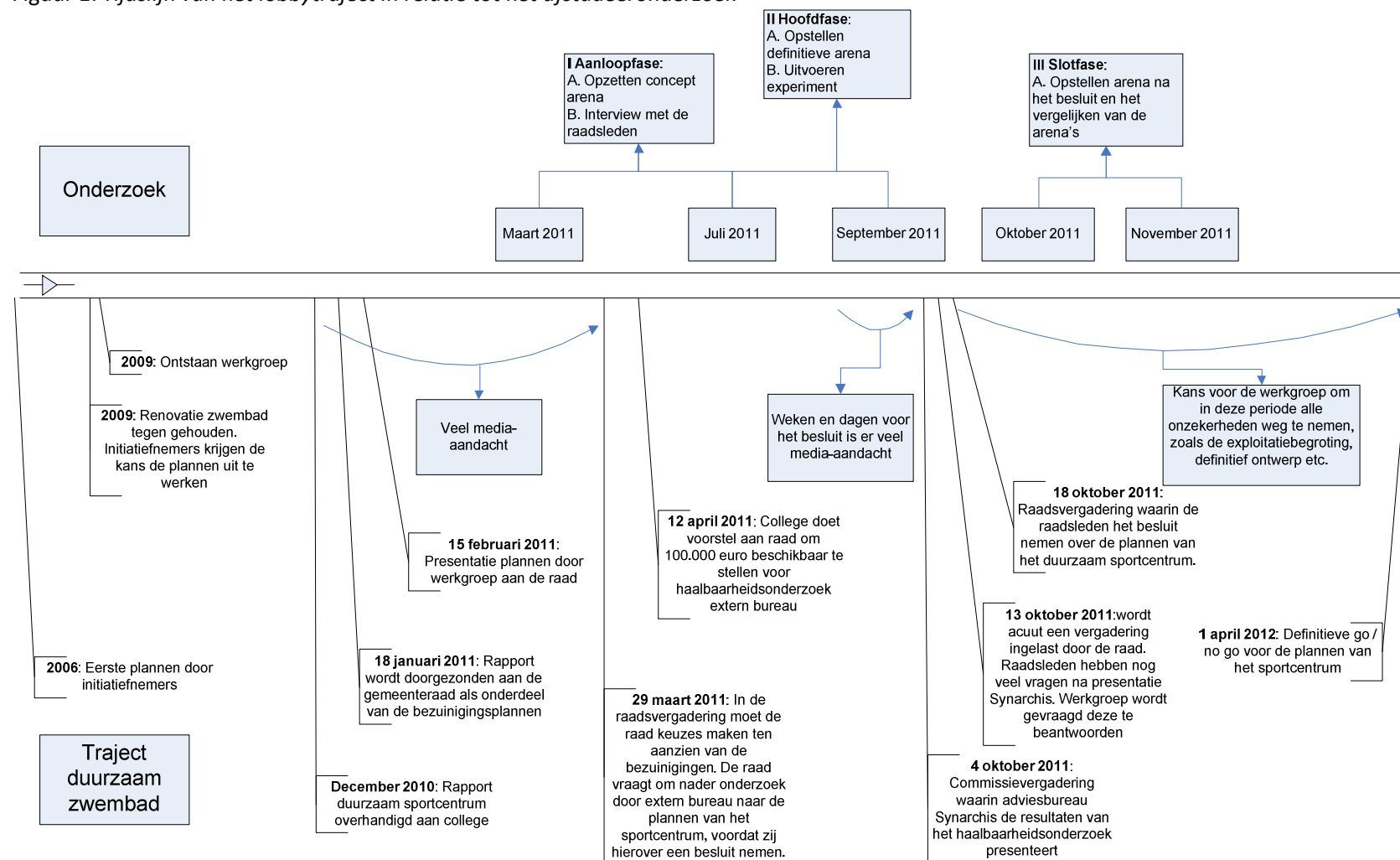
Inmiddels is er geen rivaliteit meer tussen de raadsleden onderling. De verschillende fracties zijn vertegenwoordigd door raadsleden uit alle dorpskernen. Wel zijn onder de burgers van Dinkelland nog af en toe meningsverschillen over hoe het geld binnen Dinkelland besteed wordt. Denk hierbij aan de investeringen in de dorpskern, sportaccommodaties, Kulturhus et cetera. Hierbij wordt wel eens geroepen dat één specifiek dorp, namelijk Denekamp, 'alles' krijgt. Dit is natuurlijk subjectief. Uit cijfers van het financieel jaarverslag 2011 blijkt dat in Rossum een sporthal, kunstgrasvelden en een Kulturhus is gerealiseerd. In Denekamp, Deurningen en Saasveld zijn de dorpskernen heringericht. Verder zijn in Noord-Deurningen en Lattrop-Breklenkamp een Kulturhus gerealiseerd en in Denekamp wordt een Kulturhus gebouwd. Binnen afzienbare tijd wordt de dorpskern in Weerselo aangepakt en worden kunstgrasvelden in de overige kerndorpen verwezenlijkt (Financieel jaarverslag Dinkelland, 2011).

Deze achtergrondinformatie is van belang mee te nemen in het onderzoek om op de juiste wijze te kunnen inventariseren welke geschiedenis de raadsleden hebben en hoe deze achtergrondinformatie mee weegt bij het besluit.

1.5 De rol van de media in het lobbyproces

Naast de achtergrond van de werkgroep en de positie van de gemeente Dinkelland spelen ook media een belangrijke rol in dit onderzoek. De media zijn als een rode draad verweven in het gehele traject tot aan de besluitvorming. De media bereiken grote groepen mensen en kunnen hiermee ook invloed uitoefenen op deze groepen. Dit houdt weer verband met de politieke partijen welke de bewoners van Dinkelland vertegenwoordigen in de politieke besluitvorming. De artikelen gepresenteerd in het regionaal dagblad TC Tubantia zijn in kaart gebracht en in volgorde gezet van publicatiedatum, zie bijlage J Artikelen in TC Tubantia. Een bewuste keuze is gemaakt voor dit specifieke dagblad aangezien artikelen in andere mediavormen informatie overnamen uit de artikelen van TC Tubantia. Ook het feit dat dit dagblad veel informatie bevat uit de regio en wordt gelezen door mensen in de gemeente Dinkelland. In de media is een lijn te herkennen van positieve berichten ten opzichte van de plannen tot minder positieve berichten. Ook de invloed van belanghebbende partijen is terug te vinden in de gepubliceerde artikelen in TC Tubantia. De gepubliceerde artikelen vormen belangrijke achtergrondinformatie om in een later stadium conclusies te kunnen trekken uit de besluitvormingen en de belangen te achterhalen die heersen bij verschillende partijen rondom de kwestie het sportcentrum.

Figuur 1: Tijdslijn van het lobbytraject in relatie tot het afstudeeronderzoek

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

De achtergrond van de initiatiefnemers van het sportcentrum, eerder ook wel de werkgroep genoemd, is bekend. Ook is de geschiedenis van de gemeente geschetst. Lobbyen is noodzakelijk om projecten als bijvoorbeeld het sportcentrum onder de aandacht te brengen en goedkeuring te ontvangen. Het duurzame plan speelt in op de (toekomstige) behoeften van de maatschappij, de omgeving en houdt rekening met het milieu (Werkgroep De Dinkel Twente, 2011). Om de rol van duurzaamheid te onderzoeken en specifiek welke invloed duurzaamheid heeft op beslissers, zal allereerst het aspect duurzaamheid toegelicht worden. Daarna wordt lobbyen beschreven, de verschillende strategieën en hun succes. Verder wordt toegelicht hoe invloed op beslissers gemeten kan worden. Uiteindelijk wordt in kaart gebracht hoe duurzaamheid gemeten kan worden. Tot slot wordt toegespitst op onderzoek naar de rol van duurzaamheid in het lobbyproces.

2.1 De rol van duurzaamheid voor organisaties

Klimaatverandering en vervuiling van de aarde heeft internationaal een hoge prioriteit en staat bij vele politici hoog op de agenda. De industrie werkt hard aan de technologie om minder uitstoot op de aarde te veroorzaken. Duurzaamheid maar ook Corporate Social Responsibility (CSR) spelen hierin een grote rol. Bedrijven dienen steeds meer rekening te houden met het milieu, de omgeving en de maatschappij. Algemeen is geaccepteerd dat de wereld niet continue kan blijven ontwikkelen met dezelfde structuur als in de afgelopen 50 jaar (Rensvik, 1994). De prijzen van onbewerkte grondstoffen, energie en transport bevatten niet de daadwerkelijke kosten wanneer milieuschade en bedreigingen worden meegenomen (Rensvik, 1994). Door organisaties over de hele wereld en alledaagse handelingen wordt schade aan het milieu gericht. Organisaties kunnen hier verandering in brengen door meer te letten op duurzaamheid. Communicatie is een essentieel onderdeel van duurzaam ondernemen. Niet alleen extern om het te promoten, maar ook intern om draagvlak te creëren (Cramer, 2002).

Volgens Opschoor (1987) heeft duurzaamheid te maken met de manier waarop de maatschappij - de economie vooral - omgaat met natuurlijke hulpbronnen, inclusief milieukwaliteit. Duurzaam gebruik van hulpbronnen betekent een zodanige wijze en mate van benutting van die hulpbronnen, dat ze voor wat betreft kwaliteit en hoeveelheid beschikbaar blijven voor toekomstige generaties, of worden vervangen door gelijkwaardige alternatieven. Volgens Martens (2005) verwijst duurzame ontwikkeling naar het streven naar vrede, vrijheid, verbeterde leefomstandigheden en een gezond milieu. Innovaties in consumentenpatronen en investeringen in technologie en wetenschap om leefomstandigheden te verbeteren en een gezonder milieu na te leven, komen niet zomaar tot stand. De overheid dient zich in te zetten op terreinen als wetenschap, technologie, milieu, economie en consumptie. Volgens Opschoor (1987) is dit alleen mogelijk bij een voldoende groot draagvlak in de maatschappij. Bedrijven gaan meer en meer inspelen op Corporate Social Responsibility en duurzaam ondernemen. Bepaalde milieu- en sociale gedragingen hebben geleid tot een verhoging van de sociale druk op bedrijven bij het zakendoen. Het melden van maatschappelijk verantwoord ondernemen is een middel om het gedrag van bedrijven te legitimeren (Lorenzo, Sanchez & Gallego-Alvarez, 2009).

2.2 De rol van duurzaamheid voor de werkgroep

Aandacht besteden aan duurzaamheid brengt veel positieve effecten met zich mee, deze zijn van belang voor organisaties om meer energie te steken in duurzaamheid (Cramer, 2002). De werkgroep kan deze motieven gebruiken bij de promotie van het duurzame sportcentrum. Het blijkt dat voor de overheid,

organisaties en bedrijven maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid een steeds grotere rol gaan spelen. De werkgroep speelt hier op in met een plan voor een duurzaam sportcentrum, met dit plan wordt nagedacht over de toekomst en wordt rekening gehouden met de samenleving. Duurzame bronnen als bodemwarmte, zonne-energie en een biomassa centrale (WKK) worden benut. Weinig is bekend over initiatieven vanuit de maatschappij. Initiatieven waarin burgers samenwerken en een duurzame verbetering presenteren voor de omgeving in de toekomst en zich hiervoor inzetten en lobbyen, zijn nauwelijks onderzocht of beschreven.

2.3 Lobbyen en lobbystrategieën

Het doel van lobbyen is het politieke beleid (public policy) te beïnvloeden (Mahoney, 2007). Al bijna een eeuw zijn wetenschappers geïnteresseerd in de politieke invloed van belangengroepen (Woll, 2007; Mahoney, 2007). Daarnaast zijn belangengroepen zich ervan bewust dat het vinden van een politieke meerderheid noodzakelijk is (Binderkrantz, 2008; Christiansen et al., in Binderkrantz, 2008). De keuze van de politieke lobbystrategieën hangt af van de context en namens wie de lobby plaatsvindt. Er zijn verschillende beïnvloedende strategieën die gebruikt worden, bijvoorbeeld de voice-strategie en access-strategie (Beyers, 2004). De voice-strategie refereert naar publiek politieke strategieën zoals media campagnes en protesteren, terwijl de access-strategie refereert naar lobbyen binnen politieke kringen. Voice-strategie vindt plaats in publieke sferen en de informatie naar beleidsmakers is indirect. Access-strategie heeft een directe invloed op beslissers in de politiek (Beyers, 2004). Daarnaast is er een verschil tussen specifieke en verspreide belangen. Bij verspreide belangen wordt vaak gebruik gemaakt van voice-strategieën aangezien het niet mogelijk is op specifieke beslissers te richten vanwege de vele verschillende belangen.

Binderkrantz (2008) maakt vergelijkbaar onderscheid tussen groepen en strategieën. Groepen met coöperatieve middelen schenken aandacht aan het beïnvloeden van beslissers in de politiek, terwijl algemene belangengroepen meer kans in het openbaar hebben en zichtbare strategieën gebruiken. Bij een zichtbare strategie speelt het beïnvloeden van de media een centrale rol. Binderkrantz (2008) maakt bij de strategieën onderscheidt tussen directe strategieën, waar groepen publieke besluitvormers benaderen. Deze is te vergelijken met de access-strategie van Beyers (2004). De indirecte strategie, waar invloed op het beleid wordt gezocht in minder directe manieren. Deze strategie is te vergelijken met de voice-strategie van Beyers (2004).

Twee directe strategieën (Binderkrantz, 2008):

- Gericht op administratieve actoren;
- Gericht op parlementaire actoren.

Twee indirecte strategieën (Binderkrantz, 2008):

- Media strategie: groepsinspanningen zijn gericht op de media;
- Mobilisatie strategie: hierin worden leden of burgers gemobiliseerd.

Ook Kriesi, Tresh en Jochum (2007) maken eenzelfde onderscheid naar strategieën, namelijk inside strategieën, parlementaire strategieën en publiek gerelateerde strategieën. Deze laatste strategie komt overeen met de media en mobilisatie strategie van Binderkrantz (2008) en naar de voice-strategie van Beyers (2004).

In de realiteit worden strategieën vaak gecombineerd in een algemeen beïnvloedende strategie, omdat belangengroepen niet altijd toegang tot of invloed hebben op beleidsmakers of beslissers en het is

tevens efficiënter (Baumgartner & Leech, in Kriesi et al., 2007; Beyers, 2004). De keuze en combinatie van tactieken worden gevormd door twee beperkingen volgens Beyers (2004):

- De kosten en voordelen geassocieerd met de verschillende tactieken;
- De structurele positie van actoren of, de toegang die daadwerkelijk wordt opgedaan.

Volgens Binderkrantz (2008) kunnen belangengroepen zich niet permitteren om de media te negeren. De politieke communicatie wordt steeds meer gecentreerd in de media (Kriesi, Tresh & Jochum, 2007; Mancini, in Kriesi et al., 2007; Binderkrantz, 2008; Beyers, 2004). De media spelen een belangrijke rol in lobbyen, hier kan druk mee uitgeoefend worden. Hoewel druk uitoefenen in politieke agenda zoals de EU nog wel eens ongepast wordt geacht, is dit ontkracht door Beyers (2004). Politiek activisme wordt niet meer vermeden. Daarnaast kan het uitoefenen van dwang een aanpak zijn in een 'power research' benadering (Woll, 2007). Volgens Woll (2007) zijn er twee verschillende onderzoeksbenaderingen:

- De 'behaviourist' benadering: deze benadering vestigt de aandacht op voorkeuren en resultaten. Wat zijn de voorkeuren van de belangengroepen en wat zijn de daadwerkelijk resultaten in het beleid.
- De 'power resource' benadering: deze benadering concentreert zich op de middelen en interactieve strategieën. Het focust meer op verschillende machtsbenaderingen.

Dat de media tevens een belangrijke rol spelen bij het lobbyen voor een duurzaam sportcentrum blijkt uit de reeks artikelen in de TC Tubantia in de periode voor de besluitvorming in oktober, zie bijlage J.

2.4 Invloed en macht in het lobbyproces

Macht en invloed liggen dicht bij elkaar. Invloed ligt het dichtst bij macht, omdat het verwijst naar de activiteit van het produceren van verandering op een bepaalde kwestie. Invloed kan worden gezien als het equivalent van een beperkte definitie van macht, namelijk één die gericht is op de uitoefening van macht en het causale effect op de beleidsresultaten (Woll, 2007). Daarnaast kan invloed ook gezien worden als een zwakkere vorm van macht (Michalowitz, 2007). Volgens Woll (2007) gaat het niet om de directe macht en invloed, maar om de bronnen en toegang hiertoe te krijgen. Macht is de basis van een succesvolle uitwisselingsrelatie. Zeker is dat bepaalde belangengroepen, die geen toegang kunnen krijgen in een uitwisselingsrelatie met politieke groepen of individuen, machteloos zijn. Ook heeft macht niet alleen effect op de besluitvorming, maar ook op de activiteiten die overgaan in besluitvorming en verborgen belangenconflicten (Woll, 2007).

Eerdere literatuur wijst uit dat bepaalde factoren een rol kunnen spelen in de relatieve macht van maatschappelijke actoren (bijvoorbeeld electorale verantwoording, toegang tot rechters en open markten) ten opzichte van andere maatschappelijke actoren, dat wil zeggen middelen, legitimiteit, toegang. Volgens Dür (in Mahoney, 2007) kan geen enkele factor de invloed van belangengroepen verklaren. Om te begrijpen waarom sommige belangengroepen succesvol zijn en anderen falen, moet er gekeken worden naar de structuur van het politieke systeem. De kenmerken van het probleem en de kenmerken van de belangengroepen en de lobbystrategie (Mahoney, 2007).

De invloed van macht voor een belangengroep

Een paar punten zijn van belang wanneer de invloed van een belangengroep overwogen wordt (Mahoney, 2007). Ten eerste heeft het politieke systeem (verschil tussen V.S. en EU) gevolgen voor de responsiviteit van politici. Dit heeft op zijn beurt fundamentele gevolgen voor wie er in slaagt en wie niet. Ten tweede is de context van het probleem van cruciaal belang en speelt een grote rol in het lobby succes (zonder concurrentie ben je in je voordeel). Tot slot blijkt dat er veel factoren zijn waarin

lobbyisten geloven en wat hun strategie maakt of breekt. Bijvoorbeeld het huren van een professioneel lobbyist of zich aanmelden voor een ad hoc probleem coalitie of buiten lobbyen wat daadwerkelijk hun zaak schaadt.

Over het algemeen wordt in de literatuur duidelijk dat lobbyen niet alleen nationaal, maar ook internationaal van belang is. Sinds de EU steeds meer macht genereert en er voor de EU landen beslissingen worden gemaakt én regels zijn opgesteld staat lobbyen op EU niveau steeds centraler (Kriesi et al., 2007; Beyers, 2004; Binderkrantz, 2008). De werkgroep is ook afhankelijk van de EU. Daarom is lobbyen, direct dan wel indirect, noodzakelijk voor onder andere subsidieverstrekingen. Verder is hierover bekend dat het EU beleid leidt tot meer compromissen met alle partijen om een zekere mate van succes te bereiken, terwijl het Amerikaanse beleid neigt naar het resultaat: de winnaar krijgt alles (Mahoney, 2007). In de EU worden meer belangenhebbende tevreden gesteld, omdat er compromissen wordt gezocht waarmee iedereen tenminste een deel van de doelen realiseert.

2.5 De invloed meten die belangengroepen uitoefenen

Voor belangengroepen is de definitie van invloed; de vervulling van hun belangen te bereiken (Michalowitz, 2007). Volgens Dür (2008) is invloed in het algemeen opgevat als het vermogen van een persoon om een keuze te vormen in lijn met haar voorkeuren. In andere woorden, een causale relatie tussen de voorkeuren van een persoon met betrekking tot een uitkomst en het resultaat zelf.

Uit de literatuur blijkt dat invloed moeilijk te meten is (Woll, 2007; Mahoney, 2007; Dür, 2008; Klüver, 2009). Tot dusver zijn er drie verschillende benaderingen om de invloed van belangengroepen te identificeren (Dür, 2008; Klüver, 2009):

- Een proces-opsporing (process-tracing), het beoordelen van de toegeschreven invloed en het meten van de mate van het verwezenlijken van de voorkeur. Proces-opsporing biedt een hoge interne validiteit en is zeer geschikt voor het controleren van rivaliserende theorieën en voor het genereren van nieuwe hypotheses. Slechts één tot enkele analyses van beleidsvraagstukken kunnen uitgevoerd worden (Michalowitz, 2007).
- Bij de toegekende invloed methode (attributed influence method) wordt de invloed gemeten door zelfevaluatie van belangengroepen of op de beoordeling van deskundigen. Beide manieren kunnen toegepast worden op een groot aantal gevallen. Echter, meet dit de waargenomen invloed en niet de feitelijke invloed.
- De voorkeur-verkrijgen-benadering (preference attainment approach) vergelijkt beleidsvoorkeuren van belangengroepen met de beleidsresultaten om conclusies te kunnen trekken over de winnaars en verliezers van het besluitvormingsproces (Mahoney, 2007). Deze aanpak is veelbelovend omdat het een objectieve meting is. Het heeft betrekking op alle soorten invloed en kan worden toegepast op een groot aantal gevallen. Echter is het meten van de beleidsvoorkeuren één van de grote problemen bij deze benadering. Dit kan door middel van content analyse (Klüver, 2009).

De invloed van belangengroepen kan gemeten worden door het vergelijken van beleidsvoorkeuren van belangengroepen met het definitieve beleidsresultaat (Klüver, 2009). Zo wordt gekeken wie er gewonnen en wie er verloren heeft. Volgens Woll (2007) is het misleidend om politiek te zien als een spel, waarin duidelijke winnaars en verliezers geïdentificeerd kunnen worden. Daarbij is het volgens Woll (2007) onmogelijk 'invloed' te meten. Mogelijkheden als materiële bronnen en belangenconflicten worden gebruikt als causale verklaring voor resultaten in het beleid (Woll, 2007). Michalowitz (2007) heeft daarnaast ook beïnvloedende condities vastgesteld, zie tabel 1. Drie elementen spelen een

cruciale rol. Ten eerste de mate van het conflict tussen private actoren en besluitvormers. Worden er coalities aangegaan met partijen die hetzelfde belang hebben? Ten tweede de structurele voorwaarde. Dit is de mate waarin een belangengroep een sterke onderhandelingspositie heeft en ten derde het type invloed dat wordt uitgeoefend. Er zijn twee typen invloed te onderscheiden. De technische invloed zijn belangen die niet in strijd zijn met de politieke belangen van beslissers en de directe invloed is wanneer de belangengroep de kern van een wetgevingshandeling wil veranderen.

Tabel 1: *Scenario's van beïnvloedende condities (Michalowitz, 2007)*

Waarschijnlijkheid van invloed	Mate van conflict	Structurele voorwaarden	Type invloed
Hoog	Laag of zwak	Transparant of gebrek aan transparantie	Technisch of gericht
Hoog	Laag of zwak	Transparant	Gericht
Gemiddeld	Hoog	Transparant	Gericht
Laag	Hoog	Gebrek aan transparantie	Gericht

Er zijn verschillende benaderingen en onderzoeksmethodes om invloed te meten. Dür (2008) vermeldt hierover dat onderzoekers twee methodes kunnen combineren in een project. Methodologische triangulatie (meerdere methodes in één onderzoek toepassen) is een optie om tot verbeterde resultaten te komen. Op deze manier kan de ene methode de fouten van de andere opheffen (Jick, 1979). Een nadeel van triangulatie is dat er uit verschillende methodes verschillende resultaten kunnen komen, dit kan leiden tot nieuw inzicht maar het kan ook de vraag oproepen hoe deze concurrerende resultaten verzoend moeten worden (Dür, 2008).

Succes in lobbyen bewijst niet dat er invloed is uitgeoefend. Een uitkomst in een zaak kan in lijn zijn met de voorkeur van belangengroepen zonder dat de belangengroep daar iets aan heeft toegevoegd, bijvoorbeeld voor heeft gelobbyd (Mahoney, 2007). Ook andere zaken kunnen invloed hebben op de uitkomst van het beleid (Mahoney, 2007; Michalowitz, 2007).

2.6 Het meten van duurzaamheid op basis van waarden

Om naast de invloed van lobbyen ook te meten of duurzaamheid hierin een rol speelt kan gebruik worden gemaakt van argumentatie en de waarden die hierachter schuil gaan. Wanneer een beslissing moet worden genomen worden verschillende argumenten tegen elkaar afgewogen. Het belang van goede argumenten is van alle tijden, bijvoorbeeld in politieke debatten, waarbij winst of verlies afhangt van overtuigende argumenten. Argumenten zijn per case verschillend waardoor het lastig wordt om één argument, in dit geval een argument gebaseerd op duurzaamheid, te meten ten opzicht van andere argumenten. In de argumentatieleer worden de volgende stappen gehandhaafd:

1. Actie A leidt tot B (waarschijnlijkheid: heel waarschijnlijk, waarschijnlijk, niet waarschijnlijk dat je ergens voor kiest)
2. B is (on)gewenst (wenselijkheid: wat iemand wenselijk vindt om voor te kiezen, wat weegt bij diegene het zwaarst)
3. Dus: Actie A is (on)gewenst

Stap 1 wordt genomen op basis van eigen kennis; de kennis die een persoon heeft over de wereld. Stap 2 wordt genomen op basis van waarden, die iemand belangrijk vindt. Rokeach (in Hoeken, 1998) definieert een waarde als een duurzame cognitie dat een bepaalde handelwijze of toestand de voorkeur

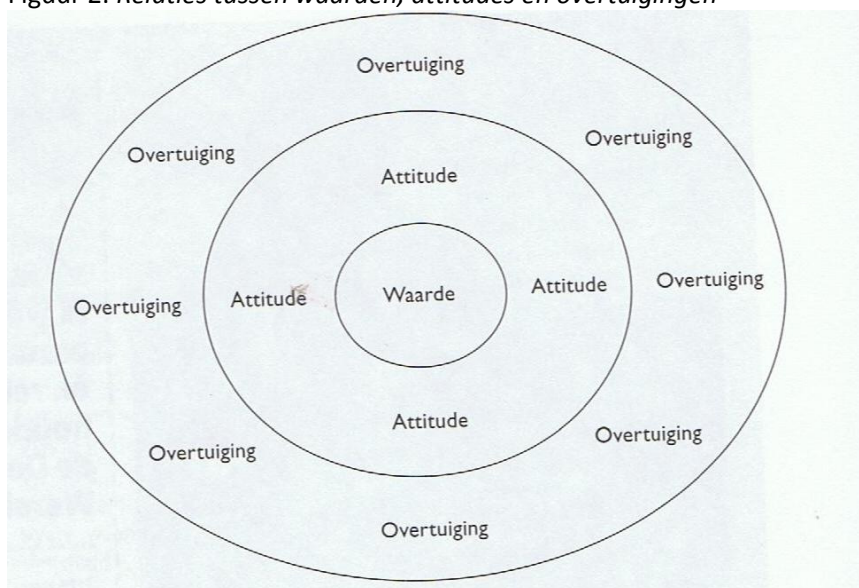
verdient boven een andere handelwijze of toestand. Waarden die betrekking hebben op handelwijzen noemt Rokeach (1968) instrumentele waarden. Waarden die betrekking hebben op toestanden worden terminale waarden genoemd. In dit geval gaat het om de terminale waarde. Aan de hand van deze waarden is bijvoorbeeld te achterhalen waarom de één kiest voor een backpackvakantie en de ander voor all-inclusive vakantie in een resort. Rokeach (1968) onderscheidt de volgende achttien terminale waarden, zie tabel 2.

Tabel 2: *Terminale waarden Rokeach*

Nr.	Waarden	Nr.	Waarden
1	Een comfortabel leven	10	Nationale veiligheid
2	Een mooie en schone wereld	11	Respect van anderen
3	Een opwindend leven	12	Veiligheid van je gezin
4	Gelijkheid	13	Vrede in de wereld
5	Geluk	14	Vrijheid
6	Genot	15	Ware liefde
7	Het eeuwig leven	16	Ware vriendschap
8	Iets bereiken in het leven	17	Wijsheid
9	Innerlijke harmonie	18	Zelfrespect

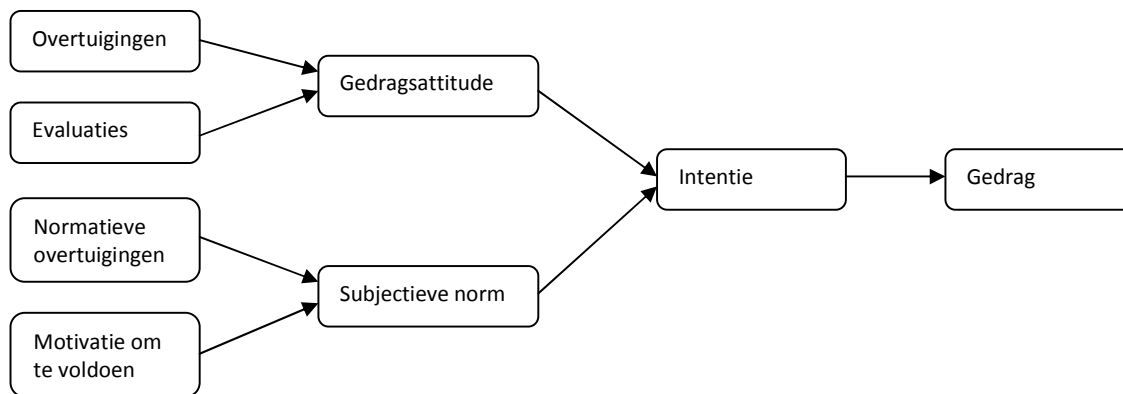
Iedereen heeft waarden, attitudes en overtuigingen. Het aantal waarden is beperkt. Ze vormen de idealen die mensen nastreven. Rondom dat beperkte aantal waarden bevindt zich een groot aantal attitudes. Dat zijn evaluatieve standpunten over allerlei verschillende onderwerpen zowel personen, als films, boeken, huizen en handelwijzen. Deze attitudes zijn weer gebaseerd op een of meer overtuigingen, descriptieve standpunten over de toestand in de wereld. Waarden zijn universeel, iedereen is er al van overtuigd 'een mooie, schone wereld' te verkiezen is boven een 'lelijke, vervuilde wereld' (Hoeken, 1998). De waardesystemen zijn echter niet universeel. Sommige mensen vinden 'een comfortabel leven' belangrijker dan 'een schone wereld' en doen daarom niet mee aan gescheiden afval inzameling. Het waardesysteem kan gebruikt worden om het argument duurzaamheid te meten. De keuzes die mensen hierin maken zijn cultureel bepaald. Duurzaamheid kan in verband gebracht worden met de waarde 'een mooie en schone wereld'.

Figuur 2: *Relaties tussen waarden, attitudes en overtuigingen*

Figuur 2 (Hoeken, 1998) geeft de relatie weer tussen waarden, attitudes en overtuigingen. De attitudes vormen een tussenlaag tussen overtuigingen en waarden. De relatie tussen attitude en gedrag is na te gaan door de theorie van beredeneerd handelen (Theorie of Reasoned Action, TRA) te gebruiken, zie figuur 3. Volgens de TRA is de belangrijkste determinant van gedrag de intentie om dat gedrag te vertonen (Hoeken, 1998). De intentie op zijn beurt wordt weer bepaald door twee componenten: (1) de attitude ten opzichte van het gedrag (wat is de houding van de raadsleden ten opzichte van het sportcentrum) en (2) de subjectieve norm (ook wel sociale norm genoemd) (wat is de houding vanuit de partij/de houding van de burgers van Dinkelland).

Figuur 3: *Theory of Reasoned Action*

2.7 Onderzoek naar de rol van duurzaamheid in het lobbyproces

Uit de literatuur blijkt dat veel onderzoek is gedaan naar de lobbystrategieën en hoe invloed gemeten kan worden. Tot nu toe is er geen onderzoek gedaan naar de invloed van duurzaamheid in het lobbyproces. Wel beschrijven Macnaghten, Grove-White, Jacobs & Wynne (1995) indicatoren wanneer en hoe mensen beïnvloed worden door duurzaamheid. Dit kan door de overheid gebruikt worden om mensen te stimuleren meer duurzame initiatieven te ontwikkelen. Het gaat dus niet om de politiek te beïnvloeden van duurzame projecten maar juist andersom, hoe de politiek de burgers kan beïnvloeden om meer te doen aan duurzaamheid. Verder worden duurzame indicatoren overwogen als rol bij politieke doelstellingen. Het verstrekken en publiceren van indicatoren van kwaliteit van het milieu, is bedoeld om milieuvragen te verplaatsen naar de voorgrond in openbare politieke besluiten.

De rol van de factor duurzaamheid is onderbelicht in de literatuur. Duurzaamheid kan een nieuwe tactiek betekenen in de lobbystrategieën. Duurzaamheid gaat in de toekomst meer en meer een rol spelen en initiatieven kunnen wellicht eerder slagen wanneer hierop wordt ingespeeld. Naast het feit dat de invloed van duurzaamheid in het lobbyproces niet eerder is onderzocht, is duidelijk geworden dat de raadsleden de beslissers zijn en de werkgroep en aanverwante belanghebbende partijen afhankelijk zijn van de beweegredenen van de beslissers hierachter. Zowel in de praktijk als in de theorie komt de vraag naar boven of het focussen op duurzaamheid tijdens het lobbyen effect zou hebben. Het achterhalen van de meerwaarde van duurzaamheid is daarmee wenselijk. Om de rol en invloed van duurzaamheid in het lobbyen te onderzoeken is de volgende hoofdvraag opgesteld: *In welke mate speelt duurzaamheid een rol in een (succesvol) lobbyproces?*

2.8 Opzet van het onderzoek

Om de hoofdvraag te beantwoorden wordt de volgende onderzoeksopzet gehanteerd waarin per fase een deelvraag wordt onderzocht.

I Aanloofase

- Het concept van de arena wordt opgesteld;
- Interviews worden afgenomen met de raadsleden (beslissers);
- In deze fase wordt antwoord gegeven op deelvraag één:
In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?

II Hoofdfase

- De definitieve arena wordt opgesteld;
- Het experiment wordt uitgevoerd;
- In deze fase wordt antwoord gegeven op deelvraag twee:
In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?

III Slotfase

- In de laatste fase wordt de arena na de besluitvorming opgesteld;
- De opgestelde arena's voor en na het besluit van de raadsleden worden vergeleken;
- In deze fase wordt antwoord gegeven op deelvraag drie:
In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?

Duurzaamheid is een belangrijk punt waar bedrijven en organisaties zich meer op gaan richten onder andere vanwege de opkomst van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Duurzaamheid brengt veel positieve effecten met zich mee. Om de rol van duurzaamheid als beïnvloedende factor te kunnen meten wordt in de aanloofase en hoofdfase gebruik gemaakt van de waarden van Rokeach (1968). Aan de hand van de waarden kan achterhaald worden welke waarden de beslissers belangrijk vinden. Met de Theory of Reasoned Action is de relatie te achterhalen tussen de waarden, attitudes en overtuigingen van de beslissers. Op deze manier kan onderzocht worden of duurzaamheid als waarde van belang is en of het een beïnvloedende factor is tijdens de besluitvorming. Daarnaast wordt in de aanloofase een arena analyse uitgevoerd (Van Schendelen, 2010). In de slotfase wordt na het besluit van de raadsleden nogmaals een arena opgesteld. Aan de hand van de preference attainment approach (Mahoney, 2007) kan achterhaald worden wie invloed heeft gehad en door het vergelijken van de twee arena's komen de belangrijkste verschuivingen en redenen aan het licht. Ook kan door middel van de verschillende lobbystrategieën in de slotfase achterhaald worden welke strategieën van invloed zijn geweest.

Hoofdstuk 3 Methode en onderzoek

Uit het theoretisch kader is de conclusie getrokken dat nog niet eerder onderzoek is verricht naar de rol van duurzaamheid in het lobbyproces. De hoofdvraag in dit onderzoek is dan ook: *In welke mate speelt duurzaamheid een rol in een (succesvol) lobbyproces?*

Leeswijzer

Het hoofdstuk bestaat uit drie fasen: aanlooffase, hoofdfase en de slotfase. Deze drie fasen typeren het onderzoeksproces waarin per fase een deelvraag is beantwoord. Allereerst is per fase de methode, het instrument en de aanpak van het onderzoek uiteengezet. Vervolgens zijn de belangrijkste resultaten van het onderzoek beschreven. Per fase zijn de belangrijkste resultaten van het onderzoek gebruikt voor het onderzoek in de volgende fase.

I Aanlooffase

In de aanlooffase is het concept van de arena opgesteld. Hiermee zijn alle stakeholders in kaart gebracht waaronder de beslissers in de aangelegenheid van het sportcentrum. De beslissers zijn de raadsleden en hiermee zijn interviews afgenomen. Door middel van de interviews is duidelijk geworden wat de houding is van de raadsleden tegenover de plannen van het sportcentrum en in welke mate duurzaamheid hierbij een rol speelt. De resultaten tonen aan dat duurzaamheid belangrijk wordt gevonden, echter blijken de financiën een beïnvloedende factor te zijn. De deelvraag die behandeld is in deze fase is volgende: *In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?*

II Hoofdfase

Aan de hand van de interviews en de krantenberichten is de definitieve arena opgesteld en tevens gevisualiseerd. Hierin staan alle stakeholders met hun achterliggende belangen en de houding die zij innemen ten opzichte van het sportcentrum voor de besluitvorming. Vervolgens is een experiment uitgevoerd om na te gaan hoe argumenten, waaronder duurzaamheid, over het algemeen geïnterpreteerd zijn door beslissers. De resultaten laten zien dat duurzaamheid niet meer invloed heeft ten opzichte van de andere argumenten oftewel niet een beïnvloedende factor is. De deelvraag die behandeld is in deze fase is volgende: *In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?*

III Slotfase

In de slotfase is de arena opgesteld na de besluitvorming van de raadsleden over het sportcentrum. De opgestelde arena's van voor en na het besluit van de raadsleden zijn met elkaar vergeleken. Hieruit zijn de verschuivingen naar voren gekomen welke hebben plaatsgevonden. Daarnaast is door middel van de preference attainment approach (Mahoney, 2007) achterhaald welke actoren en factoren hierbij een rol hebben gespeeld. De belangrijkste resultaten zijn de verschuivingen die hebben plaatsgevonden, namelijk de partijen VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA die voor het plan van het sportcentrum hebben gestemd en het CDA die tegen het plan heeft gestemd. De deelvraag die behandeld is in deze fase is volgende: *In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?*

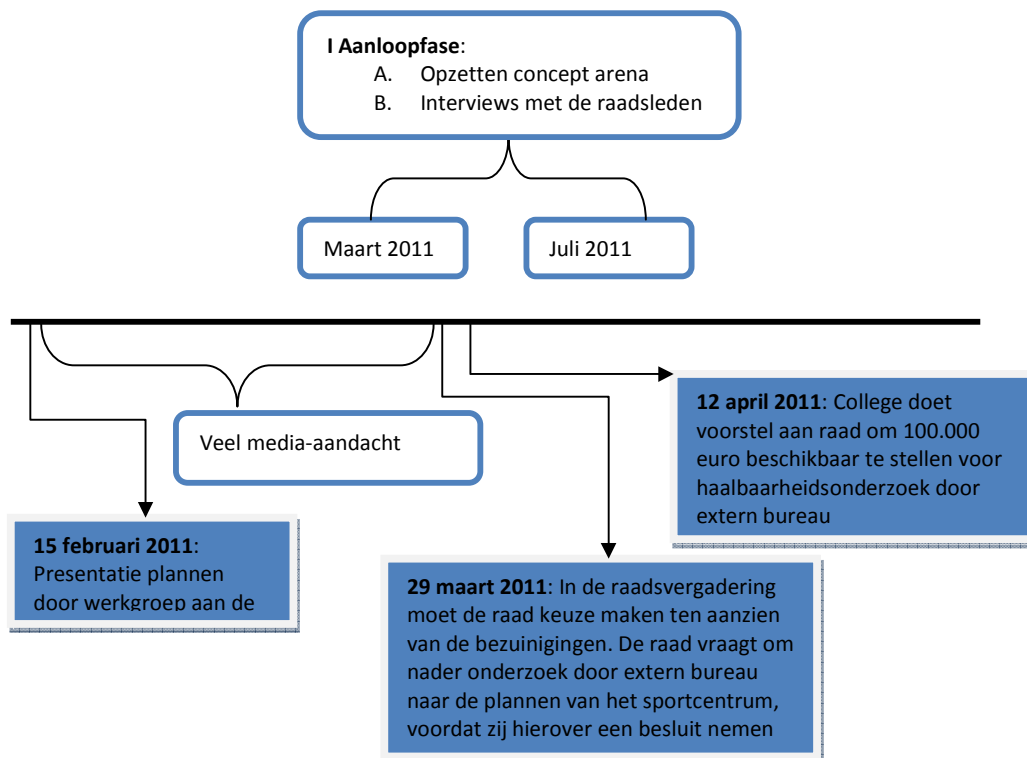
I Aanloopfase

De aanloopfase is opgedeeld in twee onderdelen. In onderdeel A komt het concept van de arena aan de orde. In onderdeel B zijn de interviews afgenomen om deelvraag één te beantwoorden: *In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?* De beschrijving van de aanpak en uitvoering van de interviews onder de raadsleden zijn uitgewerkt in zes paragrafen:

1. Pre-test ranken argumenten in interviews
2. Procedure interviews raadsleden
3. Instrument interview
4. Participanten interviews
5. Resultaten interviews
6. Gegevens voor de hoofdfase

In figuur 4 is de tijdslijn weergegeven waar de aanloopfase van het onderzoek zich bevindt in het traject.

Figuur 4: Tijdslijn aanloopfase onderzoek

I A. Concept arena

In de inleiding van dit rapport is de achtergrond van de werkgroep en de positie van de gemeente geïnventariseerd. Naast deze informatie is ook het totaalplaatje rondom de kwestie van het sportcentrum van belang. Door middel van een arena analyse (Van Schendelen, 2010) worden vrienden, vijanden (of partners en tegenstanders), de kwestie zelf, de tijd aspecten en het verschil tussen de insiders en outsiders in kaart gebracht. De betrokkenen die worden opgenomen in de arena zullen in meer of mindere mate een rol spelen in het plan van het sportcentrum De Dinkel Twente en daarmee ook in het lobbyproces. De arena analyse is grotendeels uitgevoerd om de achtergrond van het onderzoek te schetsen, zie hoofdstuk 1. Daarnaast zijn aan de hand van de analyse de beslissers geïnventariseerd voor de interviews. Uit de arena is gebleken dat de raadsleden de beslissers zijn in de sportcentrum aangelegenheid. De werkgroep De Dinkel Twente is afhankelijk van het besluit van de raadsleden of de plannen voor een sportcentrum voortgezet kunnen worden. De raadsleden worden dan ook geïnterviewd, de opzet en uitwerking van de interviews staan in de paragraaf hierna beschreven. Met de informatie uit de interviews kan een definitieve arena opgesteld worden in de hoofdfase van het onderzoek.

De media hebben een informatieve rol gespeeld bij het opstellen van de arena. In de gepubliceerde artikelen in de TC Tubantia staan veel uitdrukkingen van de verschillende (politieke) partijen, zie bijlage J. Op basis van deze artikelen zijn veelal de belangen van de betrokkenen achterhaald.

I B. Interviews raadsleden

Uit de concept arena is gebleken dat de raadsleden de beslissers zijn. Zij zijn dan ook geïnterviewd om de eerste deelvraag te beantwoorden. Het doel van de interviews is de houding te achterhalen van de beslissers ten opzichte van het duurzame sportcentrum en te achterhalen welke argumenten belangrijk zijn of zelfs doorslaggevend in het besluit hierover. Allereerst is het uitvoeren van de pre-test beschreven. Vervolgens is de procedure van dit onderzoek toegelicht en het instrument beschreven. Tot slot staan de participanten van het onderzoek beschreven en zijn de resultaten van de interviews te lezen.

1. Pre-test ranken argumenten in interviews

Voordat de interviews zijn afgenomen is een pre-test uitgevoerd. Het doel is na de interviews de raadsleden verschillende argumenten in volgorde te laten zetten van meest belangrijk (1) naar minst belangrijk (10). Duurzaamheid wordt vergeleken met andere 'soorten' argumenten en deze zijn niet specifiek gebonden aan een case. Voor het opstellen van de argumenten zijn de waarden van Rokeach (1968) gebruikt aangezien deze algemeen zijn. Een voorbeeld daarvan is 'een mooie en schone wereld', deze is in verband te brengen met duurzaamheid. Ook zijn op basis van het rapport sportcentrum De Dinkel Twente argumenten opgesteld. Door middel van een pre-test is achterhaald of de verschillende argumenten aansloten bij de waarden.

Aan de pre-test hebben zeven participanten meegewerkt. Aan hen is gevraagd om de veertien argumenten die zijn opgesteld aan de hand van de waarden van Rokeach (in Hoeken, 1998) en het rapport van de werkgroep te beoordelen. Gevraagd werd wat zij van de argumenten vonden, of de waarde aansloot bij de argumenten en of zij de argumenten in volgorde konden zetten van meest belangrijk (1) naar minst belangrijk (14). Per waarde zijn bij enkelen twee argumenten opgesteld. Aan de participanten is tevens gevraagd aan te geven welk argument het best aansloot bij de waarde.

De uitwerking van de pre-test en het uiteindelijke argument per waarde zijn te vinden in bijlage C. In de paragraaf 3 staan de definitieve argumenten ook beschreven. Concluderend zijn nu circa de helft van de argumenten opgesteld aan de hand van de waarden van Rokeach (1968) en de andere helft op basis van het rapport wat is geschreven door de werkgroep De Dinkel Twente.

2. Procedure interviews raadsleden

Om het argument duurzaamheid te onderzoeken met betrekking tot het lobbyproces zijn de beslissers geïnterviewd. Uit de interviews met de beslissers, in dit geval de raadsleden, is de effectiviteit van de verschillende beïnvloedende factoren te achterhalen (Coen, in Dür, 2008).

In eerste instantie wordt achterhaald of het argument duurzaamheid een rol speelt bij de raadsleden (beslissers) en zo ja, in welke mate. Het interview is een middel om dit te achterhalen. Het nadeel van een interview is dat deelnemers strategisch of onbewust hun voorkeuren verkeerd formuleren. Participanten kunnen gebeurtenissen in het verleden vergeten, verdraaien of onvolledig beschrijven doordat de herinnering vervaagd (Downs & Adrian, 2004). Het onderzoek gaat over één case namelijk het sportcentrum De Dinkel Twente en die speelt zich af in de huidige periode. Het is een recente kwestie, waardoor alle informatie vers in het geheugen zit. Met de resultaten uit het interview wordt invulling gegeven aan het experiment in de hoofdfase. Tijdens de interviews is er op gelet of de raadsleden duurzaamheid benoemen als argument. Hiermee wordt achteraf geconcludeerd of duurzaamheid een (doorslaggevend) argument is.

Aan het eind van het interview is aan de raadsleden gevraagd om de verschillende argumenten, op basis van de terminale waarden, te categoriseren van meest belangrijk (1) naar minst belangrijk (10). Op deze manier wordt tevens achterhaald of duurzaamheid, volgens Rokeach (1968) 'een mooie en schone wereld', belangrijk is of niet. In bijlage B Interviewvragen, zijn de interviewvragen te vinden.

3. Instrument interview

Het interview is afgenomen om de houding van de raadsleden ten aanzien van het onderwerp het duurzame sportcentrum te achterhalen. Met deze informatie kan de definitieve arena worden opgesteld en de informatie dient als basis voor het experiment in de hoofdfase van het onderzoek.

Op basis van de volgende punten worden vragen gesteld:

- De mate van bekendheid van de werkgroep en het rapport;
- De mate van bekendheid over de partijen welke een rol hebben gespeeld bij het opstellen van het rapport;
- De houding ten aanzien van het initiatief en het rapport;
- Positieve dan wel negatieve punten uit het rapport;
- De mate waarin de genoemde punten belangrijk zijn als raadslid of belangrijk gevonden worden vanuit de partij;
- De waarde van de genoemde punten ten opzichte van elkaar (punt x weegt zwaarder in het besluit dan punt y);
- De achtergrond oftewel reden voor het uiteindelijke besluit.

Tot slot is aan de raadsleden gevraagd of zij de verschillende argumenten over het sportcentrum willen categoriseren van meest belangrijk (1) naar minst belangrijk (10). Het gaat om de tien argumenten weergegeven op de volgende pagina welke zijn opgesteld aan de hand van de pre-test.

1. Het Sportcentrum voorziet in een recreatietuin met waterspeelvoorzieningen, whirlpools, stoomcabines en sauna's.
2. Het Sportcentrum speelt in op duurzaamheid door het energieverbruik terug te dringen en de resterende behoefte op te vangen met zonne-energie, bodemwarmte en een (biomassa) warmtekracht koppeling waarmee energieneutraliteit wordt bereikt.
3. Het Sportcentrum voorziet in de bouw van een 50-meter wedstrijdbad, deze kan gebruikt worden om Olympische, nationale, provinciale en districtwedstrijden in te organiseren.
4. Oost-Nederland moet qua topsport en accommodaties op de kaart worden gezet.
5. Een uniek concept wordt geïntroduceerd waarbinnen recreanten, topsporters, sporters en minder validen, elkaar ontmoeten en wederzijds kunnen inspireren en motiveren.
6. De Gemeente Dinkelland kan met het Sportcentrum iets bereiken, het geeft de gemeente een economische impuls en Dinkelland wordt bekender door zwemwedstrijden.
7. Het Sportcentrum dringt de energiekosten terug door in eigen energie te voorzien en duurzame aanpassingen verricht. Hierdoor zal de jaarlijkse bijdrage van de gemeente aanzienlijk dalen.
8. Naast de te verlenen zorg in de zorgbaden worden fysiotherapiepraktijken, paramedische diensten en een fitnessruimte in het plan van het Sportcentrum opgenomen.
9. Een extra zorgbad is noodzakelijk omdat het huidige bad dagelijks van 's ochtends vroeg tot 's avonds is vol gepland.
10. Het recreatieve aspect moet een belangrijke rol gaan spelen in het Sportcentrum omdat dit maatschappelijke meerwaarde heeft.

4. Participanten interviews

Vier partijen zijn vertegenwoordigd in de gemeente Dinkelland en dat zijn de PvdA, VVD, CDA en Lokaal Dinkelland. De raadsleden beslissen over het plan van het duurzame sportcentrum. Per partij is één raadslid geïnterviewd omdat raadsleden niet graag over het onderwerp van een partijgenoot communiceren en de PvdA heeft maar één raadslid in de raad. De uitwerking van de vier interviews zijn te vinden in bijlage K Uitwerking interviews raadsleden.

5. Resultaten interviews

Vier raadsleden zijn geïnterviewd om een beter beeld te krijgen hoe de verschillende partijen, Lokaal Dinkelland, VVD, CDA en PvdA, over het plan denken. Allereerst werd geïnformeerd onder de vier raadsleden wat zij wisten over het plan en wat ze hierover konden vertellen. Alle raadsleden kennen de geschiedenis, de werkgroep en zijn op de hoogte van het initiatief en het rapport voor een nieuw sportcentrum De Dinkel. Over het initiatief vanuit de burgers zijn alle partijen positief.

De wijze van communiceren van de werkgroep richting de politiek is als volgt verlopen: na het afronden van het rapport sportcentrum De Dinkel Twente is het rapport aangeboden aan het college van B&W en hierna aan de verschillende fracties. Vervolgens is na een aantal weken het plan door de werkgroep gepresenteerd aan de gemeenteraad in de commissievergadering.

Het doel van de werkgroep richting de politiek was de raadsleden te overtuigen van het plan om een nieuw duurzaam sportcentrum te realiseren in Dinkelland. Wanneer wordt geïnformeerd naar de houding ten aanzien van het initiatief en het rapport werd het volgende genoemd:

CDA: "CDA had rond die tijd een commissie of raadsvergadering en in deze vergadering werd gemeld dat achter in de zaal een stapel dossiers lagen, dit was het initiatiefrapport van de werkgroep, de raadsleden konden dit meenemen." (...) "Op dat moment hebben wij voor het eerst kennis genomen van het project. Eigenlijk zonder dat het college of de werkgroep dit heeft toegelicht." (...) "Het plan wordt over de schutting gegooid, zo van: hier raad, red je ermee!"

Lokaal Dinkelland: "Wat mij een beetje tegenviel is de presentatie, de presentatie tijdens de commissievergadering. Je moet zorgen dat je de raad overtuigt, dan moet je het goed neerzetten. Het viel mij een beetje tegen. Ze vertelden een beetje, wat we allemaal al hadden gelezen in het rapport. Er was niet zo'n bevoegenheid, dat gaan we eens eventjes doen. Die gaan we allemaal even over de lijn trekken. Dat gebeurde te weinig, dat vond ik jammer." (...) "In die vergadering kwam er weinig uit, dat was ook één van de redenen om dit beter uitgezocht te krijgen, daar kun je niet zomaar mee verder."

PvdA: "In februari heeft de werkgroep het plan in de commissievergadering toegelicht. Heel kort zijn er in de commissie wat vragen gesteld. De gemeenteraad heeft tot dit moment nog nooit een standpunt ingenomen. We hebben het aangeluisterd en er zijn wat kanttekeningen bij geplaatst."

De wijze van communiceren heeft niet het gewenste effect opgeleverd. Wel heeft het teweeg gebracht dat de verschillende partijen zoekende waren naar meer informatie. Het CDA heeft de werkgroep nogmaals uitgenodigd en Lokaal Dinkelland heeft een eigen werkgroep opgesteld om het rapport door te nemen. Het CDA vertelt hier het volgende over:

CDA: "En hebben we eigenlijk geconcludeerd dat ze een valse start hebben gemaakt, daar waren beide partijen (werkgroep en fractie) het over eens." (...) "De werkgroep stond direct op achterstand."

Verschiede momenten waarop informatie werd gegeven heeft ook tot onduidelijkheden geleid. Het college heeft het plan voor het zwembad meegenomen in de bezuinigingsplannen waarover eind maart 2011 een besluit is genomen. Hierop heeft de oppositie gereageerd en aangegeven een tweede onderzoek wenselijk te vinden om meer zekerheid te krijgen over de beoogde plannen. De partijen zien een onderzoek als noodzakelijk om te inventariseren of de plannen haalbaar en realistisch zijn. De partijen zijn in eerste instantie niet op de hoogte gebracht over het feit dat het plan voor het zwembad meegenomen werd in de bezuinigingsplannen. Met als gevolg dat de partijen zekerheid eisen rondom de informatie uit het rapport.

PvdA: 'De gemeenteraad heeft wel gezegd dat het een mooi plan is. Om er zeker van te zijn dat het uitvoerbaar is, is het verstandig om een adviesbureau ernaar te laten kijken of het in de praktijk ook realiseerbaar is.' (...) 'we hebben het adviesbureau nodig want er zitten aannames in zoals de investering die ervoor nodig is.'

VVD: 'Je gaat als werkgroep alles naar jezelf toe rekenen. Ook om deze mensen hiervoor te beschermen laten we een tweede onderzoek uitvoeren. Hiermee kunnen we kijken of de aannames correct en reëel zijn.'

Lokaal Dinkelland: 'Het advies moet duidelijk zijn. Het moet maar een beetje geld kosten, maar het moet duidelijk zijn. De financiën, recreatie, het overdragen van het zwembad naar een stichting' (...) 'tekortkomingen wil ik het nog niet noemen, maar punten waarvan wij zeggen daar moet nog eens beter naar gekeken worden en beter onderzocht worden.'

De gemeente heeft adviesbureau Synarchis opdracht gegeven zich te buigen over het rapport sportcentrum De Dinkel Twente en hierover een advies uit te brengen. Belangrijkste reden hiervoor is de aannames toetsen en de haalbaarheid van het plan in te schatten.

Twijfels zijn aanwezig bij de partijen over de haalbaarheid om een sportcentrum te realiseren en hoe realistisch het is. Echter worden ook positieve en negatieve punten uit het rapport gehaald en genoemd in het interview. De positieve en negatieve punten van de verschillende partijen die worden genoemd zijn samengevat in bijlage F.

In tabel 3 is een samenvatting gemaakt van de verschillende onderwerpen welke zijn besproken tijdens het interview. Ten eerste wordt per partij duidelijk welke van de genoemde positieve en negatieve punten zij het zwaarst vinden wegens oftewel doorslaggevend. Ten tweede wordt de houding ten

aanzien van het rapport en het in uitvoering brengen ervan beschreven. Ten derde staat beschreven of de partijen op de hoogte waren wie een bijdrage hebben geleverd aan het rapport. Ook is geïnventariseerd welke aspecten onderbelicht waren in het rapport. Tot slot is de ranking van de argumenten opgenomen in de tabel.

Tabel 3: *Samenvatting onderwerpen interview*

Gespreksonderwerp	PvdA	CDA	VVD	Lokaal Dinkelland
<p>De waarde van de genoemde punten ten opzichte van elkaar (punt x weegt zwaarder in het besluit dan punt y);</p> <p>Welke factoren wegen het zwaarst c.q. zijn doorslaggevend</p>	<p>De financiële onderbouwing moet haalbaar en reëel zijn. Echter is dit ook weer niet het belangrijkste volgens de PvdA, ook het belang van een voorziening als deze voor Dinkelland telt.</p> <p>Daarnaast vindt de PvdA duurzaamheid en energie het belangrijkste. Ook omdat duurzame aanpassingen en maatregelen vaak kostenreducerend zijn.</p>	<p>De financiële onderbouwing moet haalbaar en reëel zijn. Verder vindt het CDA positief dat wordt gekeken naar duurzame energiemaatregelen.</p>	<p>De financiële onderbouwing moet haalbaar en reëel zijn. Dit is voor de VVD echt doorslaggevend. Positief punt vindt de VVD dat het een uniek bad is en gekeken is naar de subsidiemogelijkheden.</p>	<p>De financiële onderbouwing moet haalbaar en reëel zijn. De financiën zijn het allerbelangrijkst volgens Lokaal Dinkelland. Verder noemen zij als positieve punten: duurzaamheid, dat het goedkoper kan, energieopwekking en een 50 – meter bad.</p>
<p>De houding van de raadsleden ten opzichte van het rapport en het daadwerkelijk in uitvoering te brengen hiervan.</p>	<p>Het hangt af van de resultaten uit het onderzoek van Synarchis. Mocht het niet haalbaar zijn, dan ziet de PvdA wel voor zich dat een nieuwe discussie oplaait hoe we het wel haalbaar kunnen krijgen.</p>	<p>CDA vindt het geen reëel plan en is bang dat het sportcentrum bij de gemeente gaat aankloppen bij een faillissement.</p>	<p>VVD vindt het initiatief goed en de moeite waard om in uitvoering te brengen, mits het onderzoek van Synarchis ook positief hierover is en de aannames in het plan worden weggenomen.</p>	<p>Lokaal Dinkelland vindt het initiatief goed en de moeite waard om in uitvoering te brengen. Onderzoek van Synarchis moet alleen wel duidelijkheid geven over de cijfers. Die zijn van belang om een goede afweging te maken.</p>
<p>De mate van bekendheid over de partijen welke een rol hebben gespeeld bij het opstellen van het rapport</p> <p>Onderbelichte aspecten uit het rapport</p>	<p>PvdA verwijst voor de betrokken partijen naar het rapport.</p> <p>Volgens de PvdA hadden de kleedkamers van de sporthal en de sporthal zelf ook meegenomen mogen worden in de plannen.</p>	<p>Het CDA kan alle betrokken partijen noemen.</p> <p>Volgens het CDA wordt er te gemakkelijk omgegaan met het huidige personeel van het zwembad.</p>	<p>De VVD noemt de werkgroep en de KNZB als partij en beschouwt de gemeente zelf ook als een partij.</p> <p>Volgens de VVD is de vrijetijdsbesteding een onderbelicht aspect, namelijk het recreatief zwemmen.</p>	<p>Lokaal Dinkelland kan alle betrokken partijen noemen.</p> <p>Volgens Lokaal Dinkelland hadden de kleedkamers van de sporthal en de sporthal zelf ook meegenomen mogen worden in de plannen.</p>
<p>Volgorde ‘ranken’ argumenten</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duurzaamheid 2. Noodzaak 3. Financiën 4. Geluk 5. Iets bereiken in de gemeente 6. Zorg 7. Een comfortabel leven 8. Recreatie 9. Gelijkheid 10. Olympische ambitie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duurzaamheid 2. Iets bereiken in de gemeente 3. Financiën 4. Recreatie 5. Noodzaak 6. Gelijkheid 7. Olympische ambitie 8. Geluk 9. Zorg 10. Een comfortabel leven 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geluk (uniek) 2. Iets bereiken in de gemeente 3. Duurzaamheid 4. Financiën 5. Zorg 6. Een comfortabel leven 7. Noodzaak 8. Gelijkheid 9. Olympische ambitie 10. Recreatie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Financiën 2. Recreatie 3. Duurzaamheid 4. Gelijkheid 5. Noodzaak 6. Een comfortabel leven 7. Geluk 8. Olympische ambitie 9. Iets bereiken in de gemeente 10. Zorg

Uit de interviews en de tabel kan worden geconcludeerd dat de financiële onderbouwing haalbaar en reëel moet zijn volgens alle partijen. Deze informatie zal dan ook zwaar meewegen in de beslissing. Nu staan nog teveel aannames in het rapport, deze moeten eerst opgehelderd worden.

Aan de respondenten is gevraagd om tien argumenten te ranken. De argumenten zijn opgesteld aan de hand van het rapport. Uit tabel 3 is de volgende top drie is samengesteld, zie bijlage C voor de uitwerking van het ranken van de argumenten:

1. Duurzaamheid;
2. Financiën;
3. Iets bereiken in de gemeente.

Duurzaamheid, financiën en iets bereiken in de gemeente zijn punten die de partijen belangrijk vinden. De partijen willen zekerheid over dit onderwerp, omdat ze geen kiezers willen verliezen. Synarchis wordt hierdoor een belangrijke beïnvloedende partij.

Ondanks dat de financiën door alle vier de partijen wordt gezien als een belangrijke en beïnvloedende factor staat deze op nummer twee in de top drie en duurzaamheid op nummer één. Waarden vormen de idealen die mensen nastreven. De raadsleden geven hiermee aan dat zij duurzaamheid belangrijker vinden dan de andere waarden zoals financiën. In de toelichting zeggen de partijen hier het volgende over:

VVD: 'Op nummer 3 staat duurzaamheid. Dat is een belangrijk aspect tegenwoordig. Je kunt daar ook veel subsidies mee binnenhalen. En op langere termijn is het gewoon belangrijk dat je daar wat mee doet.'

Lokaal Dinkelland: 'Energie wordt teruggedrongen door duurzame aanpassingen staat op nummer 1. Dat vind ik belangrijk. De jaarlijkse bijdrage van de gemeente daalt zo.' (...) 'Duurzaamheid staat op nummer 3 dat vind ik belangrijk.'

PvdA: 'Duurzaamheid staat op nummer 1 omdat ik dit belangrijk blijf vinden.'

CDA: 'Duurzaamheid staat op nummer 1 omdat ik dit heel goed en ook belangrijk vind.'

Duurzaamheid lijkt uit de interviews een rol te spelen, maar wat is nu volgens de raadsleden de definitie van duurzaamheid? Op basis van de interviews kan een volgende definitie van duurzaamheid worden gegeven:

Het gebruiken van alternatieve middelen om bestaande voorzieningen energieneutraler te maken en hierdoor minder belastend voor het milieu worden, welke uiteindelijk leiden tot kostenbesparingen.

Verschillende positieve en negatieve argumenten worden genoemd, zijn deze argumenten nou algemeen voor de partij of persoonlijk? Hierover worden de volgende uitspraken gedaan:

Lokaal Dinkelland: 'Het is belangrijk voor ons als partij, maar ik denk nog veel belangrijker voor ons als raad in totaal. Iedereen denkt heel verschillend, maar de basis is wel, het moet 100% waterdicht zijn.' (...) 'Wanneer dat geheel niet expliciet duidelijk is zullen bij ons in de fractie, maar ik heb het idee ook bij ons in de raad, de handen niet in elkaar komen. Het moet echt een doortimmerd plan zijn en dat is het nog niet.' (...) 'Ik denk wel dat we in de raad overeenstemming hierover krijgen. Het is niet meer zozeer een partij of politiek item. Het is voor de hele raad een besluit.'

PvdA: 'Vinden we het behouden van een zwembad in de gemeente belangrijk? Dat is dadelijk een vraag die we goed moeten beantwoorden. En tegen welke kosten? Is dat nog maatschappelijk verantwoord?'

In het geval van de PvdA gaat het ook om het algemene belang en de vraag die alle raadsleden en partijen zich moeten stellen.

VVD: 'Als partij nemen we één standpunt in. Ik moet natuurlijk wel zeggen dat iedereen zijn eigen mening vertegenwoordigd. Je zit als persoon in de raad, niet als partij. Iedereen kan voor zich een mening hebben. Dat spreekt voor zich. Het is natuurlijk wel zo dat je vaak eens bent met dezelfde standpunten, je bent allemaal VVD'er en dan heb je dezelfde 'bloedgroep'. Dat heb je bij een CDA ook. Je probeert wel tot consensus te komen.'

CDA: 'Dit onderwerp wordt voor het besluit tijdens een commissievergadering besproken en hier discussiëren wij dan over. We komen dan tot één conclusie. Er is wel overeenstemming in de partij.'

Het zwembad is een aangelegenheid waarover de partijen binnen de fractie overeenstemming willen bereiken. Voor het besluit wordt hierover gediscussieerd. Dit is van belang om één verhaal naar buiten te communiceren en dat niet buiten de politiek discussies in de media oplaaien. Het zwembad is een kwestie waarover geen van de partijen openlijk een mening naar buiten communiceert vanwege de gevolgen. Het behouden van kiezers is een beïnvloedende factor. Binnen de partijen wordt gestreefd naar consensus, hierover wordt gediscussieerd. De duur van deze discussie zegt iets over de beïnvloedende factoren. Zijn ze unaniem? Met wie zoeken ze een coalitiepartner over deze kwestie? Lokaal Dinkelland laat na het interview ontvallen dat de beslissing erg belangrijk is en vooraf hierover met alle partijen wordt gesproken. Zij zoeken een coalitiepartner in deze aangelegenheid. De partijen willen binnen de fractie op één lijn zitten en dit ook op deze wijze naar buiten communiceren richting de burgers zodat geen kiezers verloren gaan. De burgers van Dinkelland zijn kritisch omdat de gemeente, juist in deze tijd, veel moet bezuinigen.

Lokaal Dinkelland beschrijft het sportcentrum als een gevoelige kwestie:

'Het zwembad is een issue waar niemand zich aan wil branden, daarom heeft tot nu toe (na de presentatie in de raad) ook nog geen enkele partij zich hierover uitgelaten.'

Uit tabel 3 is te concluderen dat de houding van drie van de vier raadsleden positief zijn mits na het onderzoek van Synarchis duidelijk wordt dat het reëel en haalbaar is. De waarden laten zien dat duurzaamheid een belangrijk onderdeel is. Tot slot heeft de verschijning van de werkgroep en de wijze van presenteren ook invloed op de beeldvorming van de raadsleden. De algemene indruk bestaat uit diverse stukjes informatie over een persoon. De informatie die gecommuniceerd is en de uitstraling, heeft invloed gehad op de beeldvorming. De presentatie is gehouden op basis van het rapport. Een partij laat hier over vallen:

'Wat mij een beetje tegenviel is de presentatie. Ze vertelden een beetje, wat we allemaal al hadden gelezen in het rapport. Er was geen bevoegenheid.' (...) 'Het werd verteld vanuit de invalshoek van een accountant. Daar wordt je niet enthousiast van.'

6. Gegevens voor de hoofdfase

Aan de hand van de interviews is geconstateerd dat duurzaamheid belangrijk wordt gevonden maar de financiën een beïnvloedende factor zijn. Of duurzaamheid een beïnvloedende factor is moet blijken uit het experiment in de hoofdfase van het onderzoek. Hierin wordt dezelfde case voorgelegd in drie verschillende versies met drie verschillende argumenten. De argumenten zijn gebaseerd op de drie argumenten welke het hoogst hebben gescoord in de interviews tijdens het 'ranken' van de argumenten.

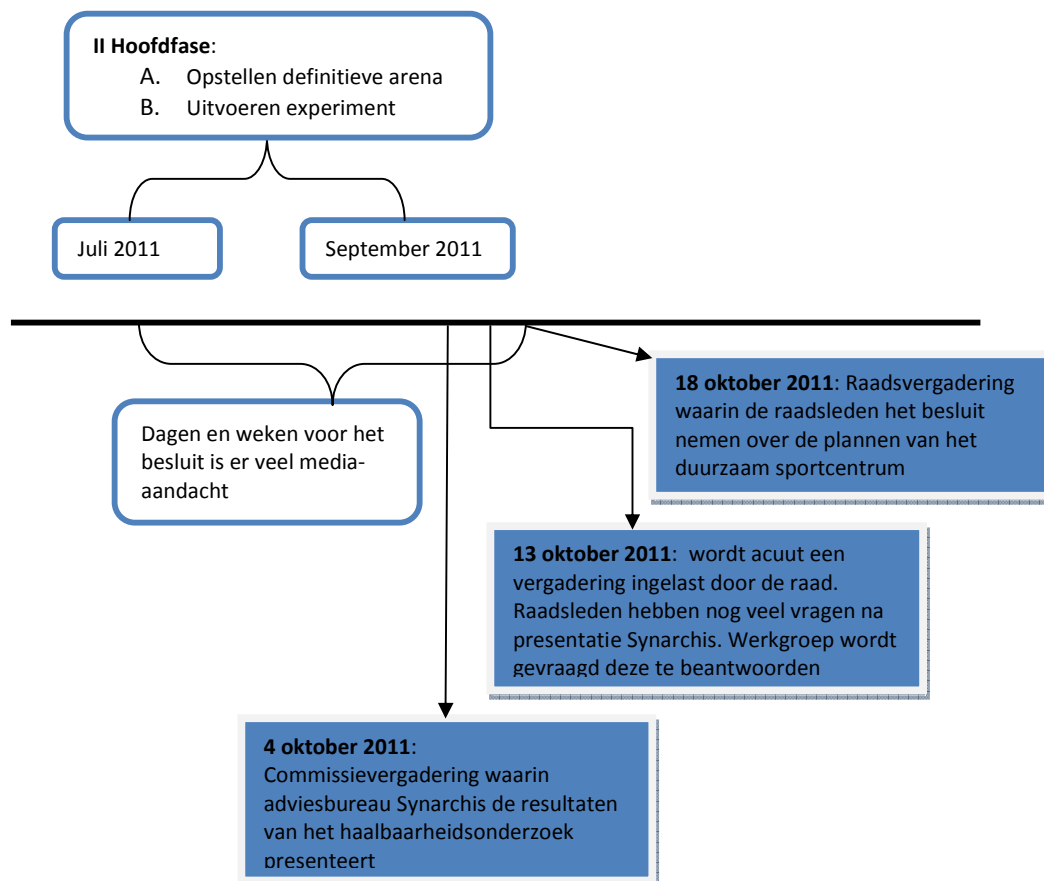
II Hoofdfase

In de aanloopfase zijn de eerste schetsen van de arena opgesteld en zijn de interviews afgenomen met de raadsleden. In de hoofdfase is in onderdeel A de definitieve arena opgesteld en gevisualiseerd. Tevens zijn in paragraaf één de verwachte ontwikkelingen aangaande het besluit beschreven. Vervolgens is in onderdeel B het experiment uitgevoerd om deelvraag twee te beantwoorden: *In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?* De beschrijving van het experiment is opgedeeld in zes paragrafen:

1. Procedure experiment
2. Pre-test case experiment
3. Vragenlijst experiment
4. Participanten experiment
5. Resultaten experiment naar invloed argument duurzaamheid
6. Gegevens voor de slotfase

In figuur 5 is de tijdslijn weergegeven waar de hoofdfase zich bevindt in het traject.

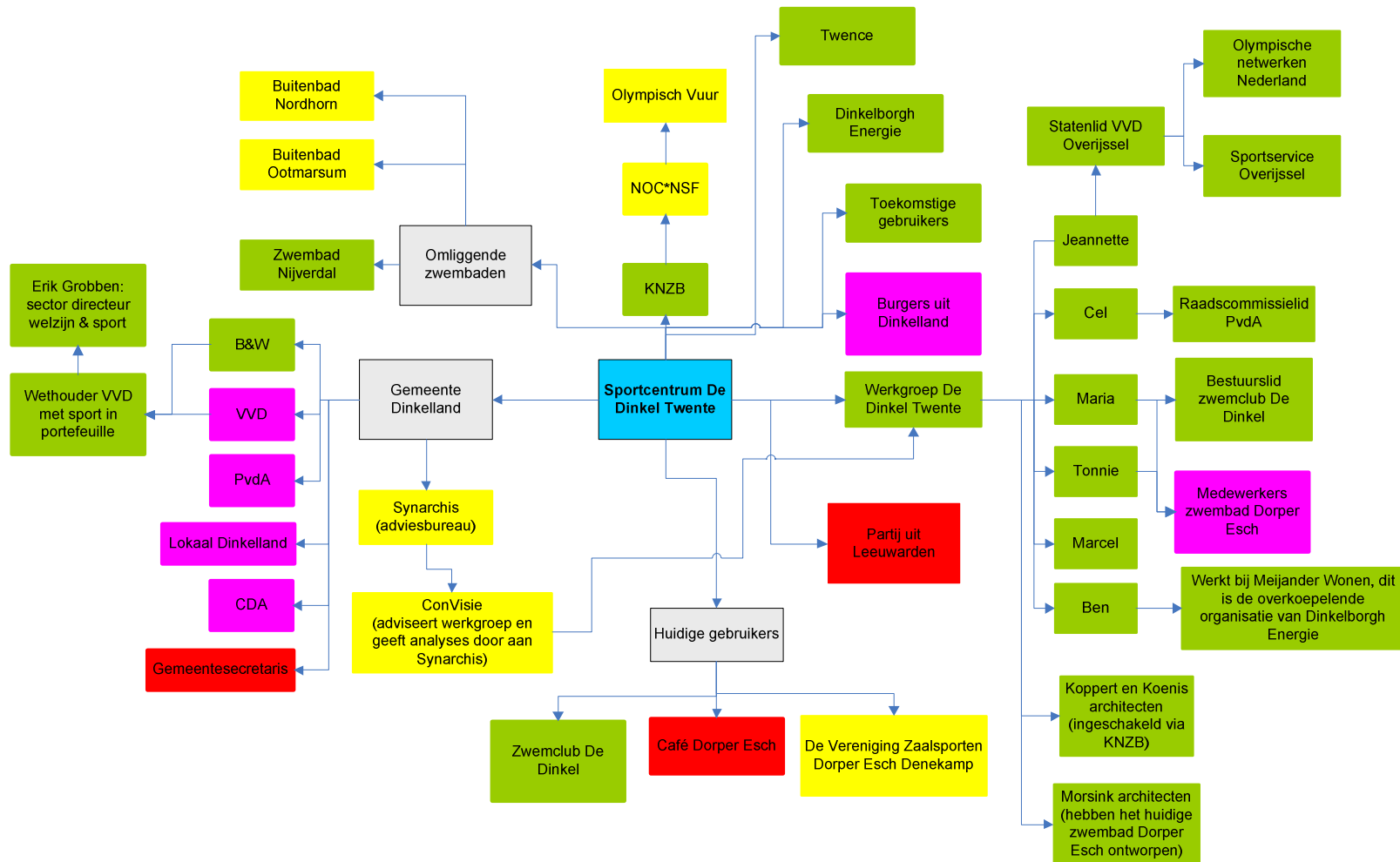
Figuur 5: Tijdslijn hoofdfase onderzoek

II A. Definitieve arena

In de aanloopfase is een start gemaakt met de analyse van de arena. Dit concept is het voorstadium van de definitieve arena. Op basis van de verdere gegevens, zoals de krantenberichten en de gegevens uit de interviews, is een definitieve arena opgesteld. Deze is te vinden in bijlage A Arena Sportcentrum De Dinkel Twente. Aan de hand van deze arena is een visualisatie gemaakt waarin overzichtelijk is weergegeven wie de voorstanders, tegenstanders, twijfelaars en de groepen waarvan de mening onbekend is, zijn. Deze visualisatie is weergegeven in figuur 6. De uitgebreide visualisatie waarin tevens de belangen van de stakeholders zijn opgenomen is te vinden in bijlage H Visualisatie arena. De arena geeft een totaalbeeld van alle betrokkenen rondom het sportcentrum en de belangen van deze groepen, voordat het besluit wordt genomen in de raadsvergadering. Na het besluit van de raadsleden wordt opnieuw geïnventariseerd wie de voorstanders, tegenstanders, twijfelaars en de groepen waarvan de mening onbekend is, zijn. Op deze manier zijn de verschuivingen eenvoudig te zien.

Figuur 6: Definitieve arena

1. Verwachte ontwikkelingen aangaande het besluit

Inmiddels is de complete achtergrond van het onderzoek en het sportcentrum geschetst, de beslissers in deze case zijn geïnterviewd en de berichten in de media zijn geanalyseerd. Aan de hand van deze informatie is de vraag opgesteld: *wat zijn nu de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het te nemen besluit inzake het sportcentrum?*

Uit de arena analyse en de interviews is opgemaakt dat de beïnvloedende actoren het adviesbureau Synarchis, KNZB en Sportservice Overijssel zijn. Daarnaast is het niet willen verliezen van kiezers een beïnvloedende factor. In figuur 6 zijn de stakeholders van het sportcentrum De Dinkel Twente opgenomen, hierin is goed te zien wie de voor- en tegenstanders zijn, welke partijen twijfelen en van welke partijen het onbekend is hoe ze over de plannen denken. De complete arena met alle belangen van de stakeholders is te vinden in bijlage H Visualisatie arena. Verwachting is dat door het advies van Synarchis verschuivingen gaan plaatsvinden en coalitiepartners gezocht gaan worden. Wanneer het advies positief uitpakt voor het sportcentrum is de kans groot dat binnen de fracties de discussie oplaait of ingestemd wordt met het plan. Het betekent niet dat alle raadsleden unaniem zijn en hierover zal eerst gediscussieerd worden. Wanneer het advies negatief uitpakt is de kans groot dat de politieke partijen verschuiven richting de stakeholders welke tegen het plan zijn.

Ook zijn de actoren KNZB en Sportservice Overijssel hierin beïnvloedend. Deze partijen zijn al eerder genoemd in dit rapport als zijnde stakeholders. Inmiddels is bekend dat zij gezamenlijk contact hebben gelegd met burgemeester en wethouders om hen van de plannen voor een sportcentrum te overtuigen. In de media is dit niet onopgemerkt gebleven. In het regionaal dagblad TC Tubantia is het volgende gepubliceerd:

'Steun voor 50 meterbad: Sportservice Overijssel en zwembond KNZB zien nieuw swembad met Olympische afmetingen in Denekamp helemaal zitten' (TC Tubantia, 2011 a).

Deze ontwikkeling kan invloed hebben op de politieke partijen.

Voordat de verschuivingen plaatsvinden en de keuze voor of tegen het sportcentrum genomen gaat worden, worden coalitiepartners gezocht. De politieke partijen willen geen kiezers verliezen met deze kwestie welke ook in de media gevolgd wordt.

II B. Experiment naar invloed argument duurzaamheid

De resultaten uit de interviews met de raadsleden zijn gebruikt om invulling te geven aan het experiment. Uit de interviews met de raadsleden blijkt dat duurzaamheid positief wordt gevonden, onder andere omdat het een belangrijk maatschappelijk thema is, meer met duurzaamheid gedaan moet worden en het niet alleen positief is voor het milieu maar vaak ook in financieel opzicht. Echter blijken de financiën van invloed op de beslissing. Bij het ranken van de argumenten scoort duurzaamheid wel hoger dan het financiële argument. Is het argument duurzaamheid doorslaggevend bij beslissende partijen of hangt dit af van de case of wellicht hebben andere argumenten meer invloed? Verschillende argumenten hebben een verschillende uitwerking op mensen. Door middel van een experiment worden andere invloeden uitgesloten. Zo wordt met (meer) zekerheid aangetoond dat bijvoorbeeld duurzaamheid van invloed is. Tijdens het lobbyen spelen namelijk veel factoren mee, tijdens een experiment zijn deze factoren uitgesloten.

1. Procedure experiment

In dit experiment zijn de respondenten de 'beslissers' en met de resultaten wordt aangetoond of een argument op basis van duurzaamheid beïnvloedend is en of het meer invloed heeft dan andere argumenten in deze case. De respondenten lezen een samenvatting van de case waarin informatie staat over het zwembad. De case is in de drie scenario's hetzelfde. Het enige dat afwijkt zijn de argumenten op basis van een waarde die aan het eind van het verhaal worden gegeven. De bron die de argumenten geeft is ook hetzelfde in alle scenario's, echter zijn de argumenten in de scenario's telkens anders. Zie tabel 4 voor de uitwerking hiervan. Gekozen is om de argumenten te baseren op de drie waarden die naar voren zijn gekomen uit het interview met de raadsleden aangezien deze het hoogst scoorden. Het gaat hierbij om duurzaamheid, financiën en iets bereiken in de gemeente. Twee waarden komen overeen met de waarden van Rokeach (1968), dit zijn 'iets bereiken in het leven' en 'een mooie en schone wereld'. Het eerste wordt in dit onderzoek aangeduid met iets bereiken in de gemeente en de tweede met duurzaamheid.

Na het lezen van één van de drie scenario's vullen de respondenten een vragenlijst in. Hierin geven zij aan hoe ze tegenover het nieuwe sportcentrum staan, welk besluit zij nemen wanneer zij raadslid zijn en welke argument(en) hierbij meewegen.

Uit de resultaten moet blijken of duurzaamheid een sterkere invloed heeft dan de andere argumenten. Daarnaast wordt duidelijk of zij duurzaamheid voldoende vinden om in een raad voor het sportcentrum te stemmen. Aan de hand van de resultaten wordt geanalyseerd of respondenten een duurzaam argument zwaarder vinden wegen dan een ander argument, of misschien juist niet of dat het argument in feite net zo zwaar weegt als andere argumenten. De hypothesen welke zijn opgesteld bij het experiment zijn beschreven in het onderstaand kader. Gewerkt wordt met een significantieniveau van 5%.

- **H0 luidt dat de gemiddelden van de verschillende groepen gelijk zijn.**
Oftewel er bestaat geen verschil tussen de argumenten en het uiteindelijke besluit.
- **H1 stelt dat de gemiddelden ongelijk zijn.**
Oftewel dat er wel verschil bestaat tussen de argumenten en het besluit.

Hiermee wordt de vraag beantwoord of duurzaamheid een rol speelt in succesvol lobbyen. Kan duurzaamheid in de toekomst als tactiek dienen voor belangenorganisaties om projecten als deze aan de man te brengen in de politiek? Veel tactieken worden gebruikt door belangenorganisaties en zijn onderzocht maar nog niet in welke mate duurzaamheid een rol speelt. Duurzaamheid kan een nieuwe tactiek betekenen in de tijd waarin duurzaamheid een steeds prominentere plaats inneemt in de samenleving. Ook wordt de vraag beantwoord of er overeenstemming is in de beslissing van diegene die echt moeten kiezen en de algemene opinie van mensen.

2. Pre-test case experiment

Allereerst is in een pre-test onderzocht of de verschillende argumenten ook overeen komen met de verschillende thema's (duurzaamheid; financiën; iets bereiken in het leven). De verschillende argumenten gebaseerd op de thema's zijn voorgelegd aan zeven participanten in een focusgroep. Op deze manier is getoetst of de argumenten overeen kwamen met de thema's. Ook is de case getest in deze pre-test om te achterhalen of het verhaal 'algemeen' genoeg bleek en welke op- en aanmerkingen respondenten hierover hadden. De case en argumenten die getoetst zijn op overeenstemming, zijn te vinden in bijlage D Pre-test case en vragen vragenlijst. In deze bijlage zijn ook de vragen te vinden welke zijn gesteld tijdens de pre-test. De feedback uit de pre-test is te vinden in bijlage E, Uitwerking pre-test.

3. Vragenlijst experiment

Een algemene case is samengesteld over een nieuw sportcentrum en deze is niet gerelateerd aan een specifieke gemeente. Deze case wordt verwerkt in drie scenario's. Per scenario zijn drie argumenten beschreven op basis van één van de volgende thema's: duurzaamheid, financiën of iets bereiken in de gemeente. De definitieve versie van de case met argumenten en vragenlijst over het sportcentrum voor het experiment is weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Definitieve case en vragenlijst

CASE

Stel je voor, jij bent raadslid van een gemeente en er wordt van jou verwacht een beslissing te nemen over de volgende case:

PLANNEN VOOR EEN UNIEK SPORTCENTRUM

In de gemeente is een oud zwembad dat recent is afgekeurd door de provincie, daardoor zijn er twee opties: renoveren of nieuwbouw. In de huidige situatie is de gemeente eigenaar van het zwembad en zij moeten jaarlijks circa 1 miljoen euro bijleggen aan exploitatiekosten. Een aantal initiatiefnemers hebben in samenwerking met een professioneel bureau en architectenbureau een rapport opgesteld voor een nieuw sportcentrum welke inspelt op behoeftes van verschillende doelgroepen. In het nieuwe sportcentrum wordt het volgende gerealiseerd: zorgbaden, wellness- en recreatiemogelijkheden, een 50-meter bad voor Olympische, landelijke en regionale (zwem)wedstrijden en ruimtes voor paramedische diensten als fysiotherapie. Het nieuwe sportcentrum biedt meer mogelijkheden voor de bevolking en de toekomst. Het huidige bad is 25 meter, de vraag is of er behoefte is aan een 50-meter bad. Voor de bouw van het nieuwe sportcentrum moet circa 11 miljoen euro geïnvesteerd worden. Een stichting zorgt ervoor dat 11 miljoen euro bij elkaar komt door investeerders, subsidies en een lening. De plannen voor een nieuw sportcentrum suggereren dat de exploitatiekosten aanzienlijk dalen. Van de gemeente wordt wel een bijdrage van 600.000 euro per jaar verwacht om het bad te laten bestaan. De gemeente zit nu in een periode waarin veel bezuinigd moet worden, een investering van de gemeente in het nieuwe sportcentrum is moeilijk te verantwoorden.

Dan is er nog de optie tot renoveren van het 25 meter bad. Het zwembad bestaat nu uit een wedstrijdbad van 25 meter, een recreatiebad, een zorgbad en een stoomcabine. De renovatie van het zorgbad is niet aan de orde en

---

---

het recreatiebad zal over een paar jaar gerenoveerd moeten worden. Eerder onderzoek van een onafhankelijk adviesbureau naar de mogelijkheden (van sluiten, renoveren tot bouw 50 meterbad) voor het zwembad heeft uitgewezen dat het renoveren de financieel best haalbare oplossing is voor de gemeente. Dit zal de gemeente 3 miljoen euro gaan kosten. In dit geval zullen de exploitatiekosten stijgen naar 795.000 euro en niet dalen naar 600.000 euro zoals bij het nieuwe sportcentrum. Wanneer naar een aantal jaar blijkt dat het sportcentrum niet haalbaar is, dan komt het vaak op de gemeente neer die moet bijspringen.

Het zwembad is een terugkerend onderwerp op de agenda van de raadsleden. De raadsleden, en u dus ook, nemen hierover een besluit.

Voordat je als raadslid de beslissing zult nemen in de raadsvergadering, komt één van de initiatiefnemers naar je toe en vertelt u de volgende drie argumenten:

Versie 1 Duurzaamheid heeft de volgende argumenten:

- (1). Het nieuwe sportcentrum speelt in op duurzaamheid door het energieverbruik terug te dringen en de resterende behoefte op te vangen met zonne-energie, bodemwarmte en een (biomassa) warmtekracht koppeling waarmee energieneutraliteit wordt bereikt.
- (2). De biomassa centrale kan in de toekomst ingezet worden om circa 1.000 huishoudens in de gemeente van duurzame energie te voorzien.
- (3). Het nieuwe sportcentrum wordt duurzaam gebouwd waardoor het een langere levensduur zal hebben.

Versie 2 Financiën heeft de volgende argumenten:

- (1). Het nieuwe sportcentrum dringt de energiekosten terug door in eigen energie te voorzien en duurzame aanpassingen verricht.
- (2). Er moet weliswaar een grote investering (circa 11 miljoen euro) worden gedaan om dit voor elkaar te krijgen, maar die investering wordt niet door de gemeente, maar door de nieuw op te richten stichting sportcentrum gedaan. Diverse gebruikers (bijvoorbeeld fysiotherapeuten) en subsidieverstrekkers hebben al aangegeven de investering financieel te willen ondersteunen.
- (3). Het renoveren van het oude zwembad lijkt goedkoper maar er kleven financiële risico's aan omdat de exploitatiekosten circa 200.000 euro hoger bedragen dan wanneer een nieuwe sportcentrum wordt gebouwd.

Versie 3 Iets bereiken in de gemeente heeft de volgende argumenten:

- (1). De gemeente kan met een nieuw sportcentrum bereiken dat het een sportieve impuls krijgt en het draagt bij aan een positief imago van de gemeente. Ook wordt de gemeente aantrekkelijker door zwemwedstrijden.
- (2). Door het realiseren van een nieuw sportcentrum komen alle sportfaciliteiten en aanverwante diensten centraal te liggen binnen één complex.
- (3). Door het realiseren van een nieuw sportcentrum wordt de breedtesport gestimuleerd.

Vragenlijst

1. Hoe staat u tegenover een plan voor een nieuw sportcentrum? (5-punts Likert schaal: zeer positief – zeer negatief)
  2. Wat is uw houding ten opzichte van het nieuwe sportcentrum? (5-punts Likert schaal: voor – tegen)
  3. Wat is uw uiteindelijke beslissing, stemt u voort of tegen het plan voor een nieuw sportcentrum? (Voor of tegen)
  4. Wat is voor u doorslaggevend geweest bij uw besluit? En waarom? (Open vraag)
  5. Bent u van plan gebruik te maken van deze faciliteit in uw gemeente? (Ja of nee)
-

Het onderzoeksdesign van het experiment ziet er als volgt uit:

	Case	X1	O	n = 30
R	Case	X2	O	n = 30
	Case	X3	O	n = 30

R = Respondenten zijn willekeurig gekozen.

X = Case sportcentrum met drie verschillende argumenten per thema en vragenlijst.

N = Aantal respondenten. Het minimaal aantal benodigde respondenten in totaal is 90.

4. Participanten experiment

Respondenten werden via de e-mail benaderd en gevraagd deel te nemen aan het experiment. Deelname aan het onderzoek is vrijwillig. Door het programma Thesistools (Thesistools, 2011) kregen de respondenten willekeurig en automatisch één van de drie scenario's te lezen. Aan het onderzoek hebben 95 respondenten deelgenomen. De verdeling over de drie scenario's is te vinden in tabel 5.

Tabel 5: Gegevens respondenten

Groep → Vraag ↓	Duurzaamheid	Financiën	Iets bereiken in de gemeente	Totaal
Aantal respondenten	29	32	34	95
Man	12	8	13	33
Vrouw	17	24	21	62
Kent de daadwerkelijke case	15	13	19	47
Heeft gebruik gemaakt van informatie uit de case	6	6	9	21

Om de betrouwbaarheid te verhogen is gevraagd of de respondenten op de hoogte waren van de daadwerkelijke case en of zij informatie uit de daadwerkelijke case hadden meegenomen in het uiteindelijke besluit. Deze verhoudingen waren binnen alle groepen aannemelijk gelijk, zie tabel 5. Tweederde van de participanten was vrouw en circa een derde was man. Getoetst is of een verband bestond tussen het geslacht en de groepen. Uit de resultaten bleek geen verband te bestaan ($df = 2$; $p = 0,35$). De verdeling mannen en vrouwen is daarmee gelijk in de groepen. Uit de gegevens van de respondenten blijkt dat de verdelingen in de groepen gelijk zijn. Hierdoor is het betrouwbaar om de verkregen gegevens te gebruiken en de resultaten van de verschillende groepen tegen elkaar af te wegen.

5. Resultaten experiment naar invloed argument duurzaamheid

Alle respondenten kregen eenzelfde case te lezen maar met verschillende argumenten. Aan de respondenten werd gevraagd voor of tegen het plan te stemmen en hiervoor een reden te geven. De argumenten geven aan welke factoren doorslaggevend zijn in het besluit. Het experiment biedt de mogelijkheid de drie verschillende argumenten ten opzichte van elkaar te onderzoeken. Heeft een argument invloed en zo ja, bij welk argument wordt de sterkste invloed aangetoond.

Variantieanalyse wordt gebruikt om vast te stellen of de gemiddelden van de groepen aan elkaar gelijk zijn. Hiervoor wordt één factor variantieanalyse (One-Way ANOVA) uitgevoerd, omdat de groepsindeling wordt gemaakt op basis van één variabele namelijk de verschillende versies (duurzaamheid, financiën en iets bereiken in de gemeente). De hypothesen van dit onderzoek: de nulhypothese H_0 luidt dat de

gemiddelden van de verschillende groepen gelijk zijn en de alternatieve hypothese H1 stelt dat de gemiddelden ongelijk zijn. Gewerkt wordt met een significantieniveau van 5%.

Tabel 6: *Gegevens per conditie*

Groep → Vraag ↓		Duurzaamheid	Financiën	Iets bereiken in de gemeente	Totaal
Aantal		29	32	34	95
Hoe staat u tegenover het plan voor een nieuw sportcentrum? 5-punts Likert schaal (1 = zeer positief, 5 = zeer negatief)	Mean	2,10	2,16	2,12	2,13
	Std. Deviation	1,24	0,72	0,88	0,95
Wat is uw houding ten opzichte van het nieuwe sportcentrum? 5-punts Likert schaal (1 = voor, 5 = tegen)	Mean	1,97	2,06	1,97	2,00
	Std. Deviation	0,91	1,11	0,90	0,97
Gestemd 'voor' het plan		26	30	29	85
Gestemd 'tegen' het plan		3	2	5	10

Met een One-Way ANOVA is gekeken of er significante verschillen bestonden tussen de argumenten. Meerdere afhankelijke variabelen (op basis van de houding t.o.v. de plannen en het uiteindelijke besluit) zijn gebruikt om de hypothesen te toetsen en hieruit kan geconcludeerd worden dat in beide gevallen geen significante verschillen zijn geconstateerd tussen de groepen ($df = 2$; $F [2,92] = 0,025$; $p = 0,975$) en ($df = 2$; $F [2,92] = 0,099$; $p = 0,906$), zie tabel 6. De conclusie is in het voordeel van de nulhypothese, dit houdt in dat geen significante verschillen zijn geconstateerd tussen de groepen. Het 'soort' argument heeft geen invloed op de beslissers om in te stemmen met het plan. Wanneer respondenten de tekst lazen met duurzame argumenten had dit niet meer effect dan de andere argumenten om positief te doen besluiten.

Uit tabel 6 is af te lezen dat de gemiddelden dicht bij elkaar liggen en dat de resultaten richting een positieve uitkomst wijzen. Het resultaat van de verschillende condities (argumenten) verschilt nauwelijks van elkaar. Voornamelijk de houding van de respondenten is positief ten opzichte van het sportcentrum.

Daarnaast kan geconcludeerd worden dat de argumenten, vooral de duurzaamheids argumenten en de argumenten iets bereiken in het leven, invloed hebben op de redenen die worden gegeven bij een positief besluit. Wanneer een argument wordt gegeven dan is deze ook veelal als reden genoemd om positief te besluiten, zie tabel 7. Geconcludeerd kan worden dat een argument wel invloed heeft, maar het 'soort' argument geen invloed heeft. Uit de tabel is af te lezen dat de respondenten met versie één voornamelijk duurzame argumenten geven en ditzelfde geldt voor de andere twee versies. Opmerkelijk is dat vooral financiële argumenten worden aangedragen als reden om voor of tegen te stemmen. Het geven van argumenten was een open vraag en de antwoorden zijn dan ook gecodeerd en ondergebracht onder vier subgroepen argumenten: duurzaamheid, financiën, iets bereiken in de gemeente en overige argumenten.

Tabel 7: *Doorslaggevend argument voor respondenten in percentages*

Welk argument is doorslaggevend?				
Groep → Argument ↓	1. Duurzaamheid	2. Financiën	3. Iets bereiken in de gemeente	Totaal
Argument: Duurzaamheid	16,8%	3,2%	0%	20%
Argument: Financiën	8,4%	24,2%	17,9%	50,5%
Argument: Iets bereiken in de gemeente	1,1%	0%	12,6%	13,7%
Overige argumenten	4,2%	6,3%	5,3%	15,8%
Totaal	30,5%	33,7%	35,8%	100%

Tot slot valt op dat het merendeel van de respondenten positief besluit ten aanzien van het sportcentrum in de case. Van de 95 respondenten stemmen 85 voor het plan en 10 tegen het plan. Dit is opmerkelijk positief ondanks het feit dat uit de pre-test naar voren kwam dat het aantal voor en tegen stemmers redelijk gelijk waren. In tabel 6 is per versie het aantal voor- en tegenstemmers te zien. De tabellen met de resultaten welke in dit hoofdstuk staan beschreven zijn te vinden in bijlage G, Output SPSS.

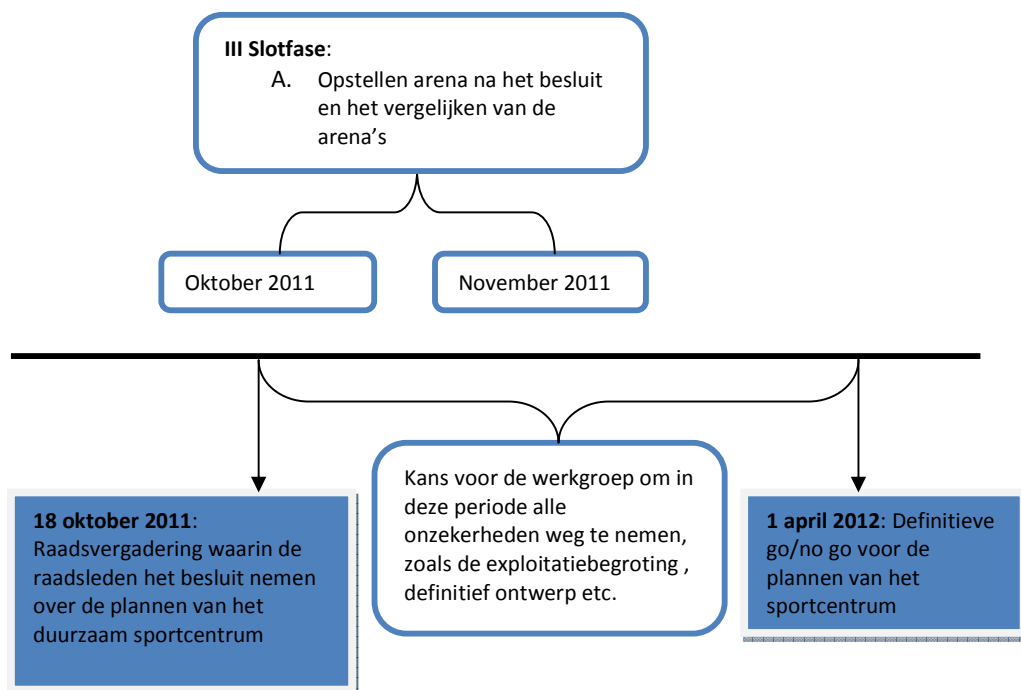
6. Gegevens voor de slotfase

Na het experiment is duidelijk geworden dat ook in de algemene opinie van mensen duurzaamheid geen significante invloed heeft. De conclusie van het experiment is te vinden in hoofdstuk 4. In de volgende paragraaf worden de arena's van voor en na het besluit vergeleken. Hiermee kan geanalyseerd worden of duurzaamheid een factor is geweest welke invloed heeft gehad in het besluitvormingsproces.

III Slotfase

In de hoofdfase is de definitieve arena opgesteld en het experiment uitgevoerd. In de slotfase is in onderdeel A de arena na de besluitvorming opgesteld en gevisualiseerd. Vervolgens zijn de arena's vergeleken. In paragraaf één is het instrument beschreven hoe de besluitvorming gemeten is. In paragraaf twee staan de resultaten beschreven van de vergelijking van de twee arena's. Vervolgens zijn in paragraaf drie de ontwikkelingen voor de besluitvorming beschreven. Tot slot staat in paragraaf vier een verklaring voor de besluitvorming beschreven. Aan de hand hiervan is deelvraag drie te beantwoorden: *In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?* In figuur 7 is de tijdslijn weergegeven waar de slotfase van het onderzoek zich bevindt in het traject.

Figuur 7: Tijdslijn slotfase onderzoek

III A. Arena na het besluit

De beslissers zijn geïnterviewd en de situatie van alle betrokkenen en hun belang is in kaart gebracht door middel van een arena. Inmiddels hebben de raadsleden een besluit genomen. Ook na dit besluit is een arena opgesteld. In paragraaf 2 is de arena na het besluit te vinden. De ontwikkelingen voor de besluitvorming en de verklaringen voor de verschuivingen in de arena worden in de paragrafen 3 en 4 toegelicht.

1. Instrument analyseren besluitvorming

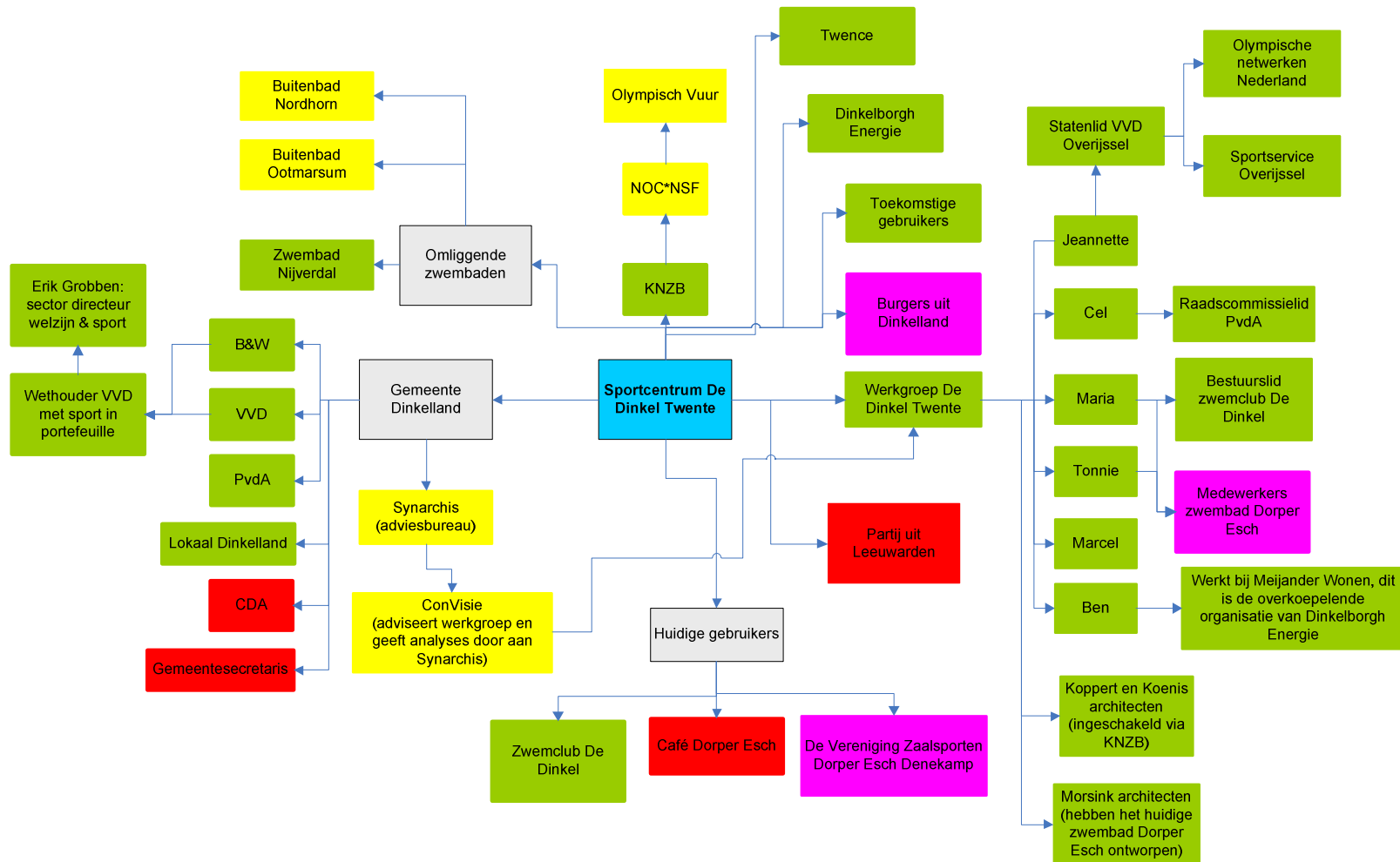
De methode die toegepast is in deze fase van het onderzoek is de 'preference attainment' benadering. Bij de preference attainment methode worden de beleidsvoorkeuren van belangengroepen vergeleken met de beleidsresultaten om conclusies te trekken over de winnaars en verliezers in het besluitvormingsproces (Mahoney, 2007; Klüver, 2009; Dür, 2008). Deze methode geeft een objectieve meting en omvat alle kanalen van invloed, ook wanneer niet zichtbaar is dat invloed is uitgeoefend, en

de methode kan worden toegepast op een groot aantal gevallen (Dür, 2008; Klüver, 2009). Om de invloed te beoordelen wordt gekeken of het resultaat de voorkeuren van de groepen die actief waren over dit onderwerp weerspiegelt (Mahoney, 2007). Een middel om de invloed te meten is in dit geval het besluit in de gemeenteraad. Wanneer de meerderheid in de gemeenteraad Dinkelland stemt voor het sportcentrum De Dinkel Twente kan geconcludeerd worden dat het lobbyen succesvol is geweest (Dür, 2008; Klüver, 2009). De vraag is echter of dit te maken heeft met de werkgroep De Dinkel Twente en met name het argument duurzaamheid. Volgens Mahoney (2007) bewijst succes in lobbyen niet dat er invloed is uitgeoefend. Een uitkomst van een zaak kan in lijn zijn met de voorkeur van belangengroepen zonder dat de belangengroep daar iets aan heeft toegevoegd. Om dit te ondervangen is gebruik gemaakt van het opstellen van arena's zowel voor als na het besluit. Hiermee zijn de verschuivingen geanalyseerd en zijn nauwkeuriger conclusies getrokken over de partijen die invloed hebben uitgeoefend en welke gevolgen dit heeft gehad.

2. Resultaten vergelijken arena's

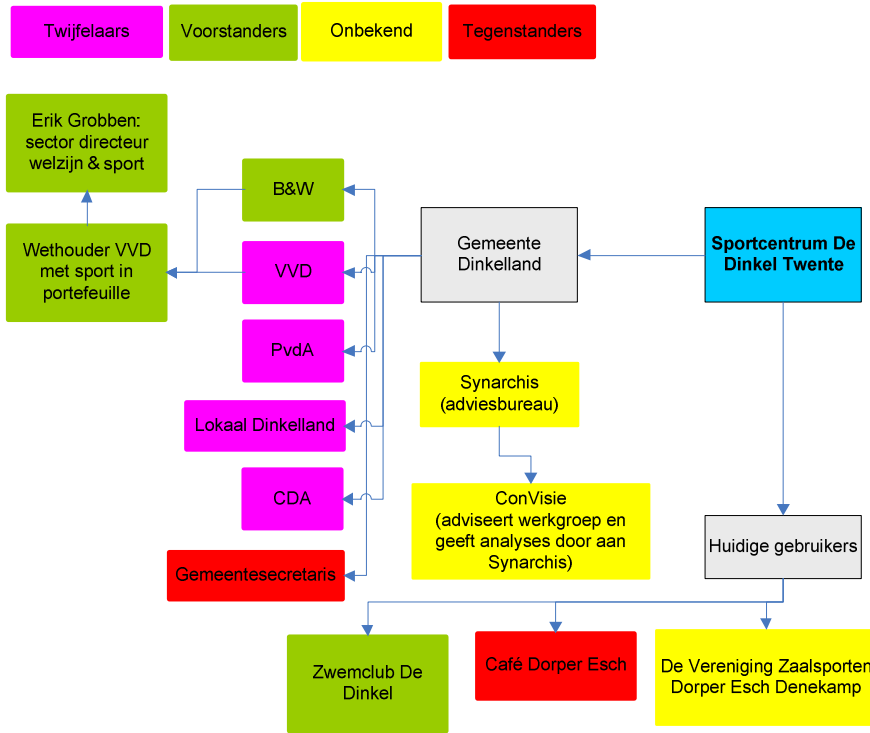
Inmiddels is het besluit genomen. De meerderheid in de gemeenteraad heeft voor de plannen van het sportcentrum gekozen. Aan de hand van de preference attainment benadering kan geconcludeerd worden dat de uitkomst in lijn is met de voorkeur van de werkgroep De Dinkel Twente. Maar nu is nog de vraag wie invloed heeft gehad op dit besluit. In de hoofdfase is een arena opgesteld. In deze fase is opnieuw een arena opgesteld, deze is gevisualiseerd in figuur 8. In vergelijking met de arena voor de besluitvorming zijn de verschuivingen van de stakeholders goed te zien. De verschuivingen zijn uitgelicht in figuur 9.

Figuur 8: Arena na het besluit

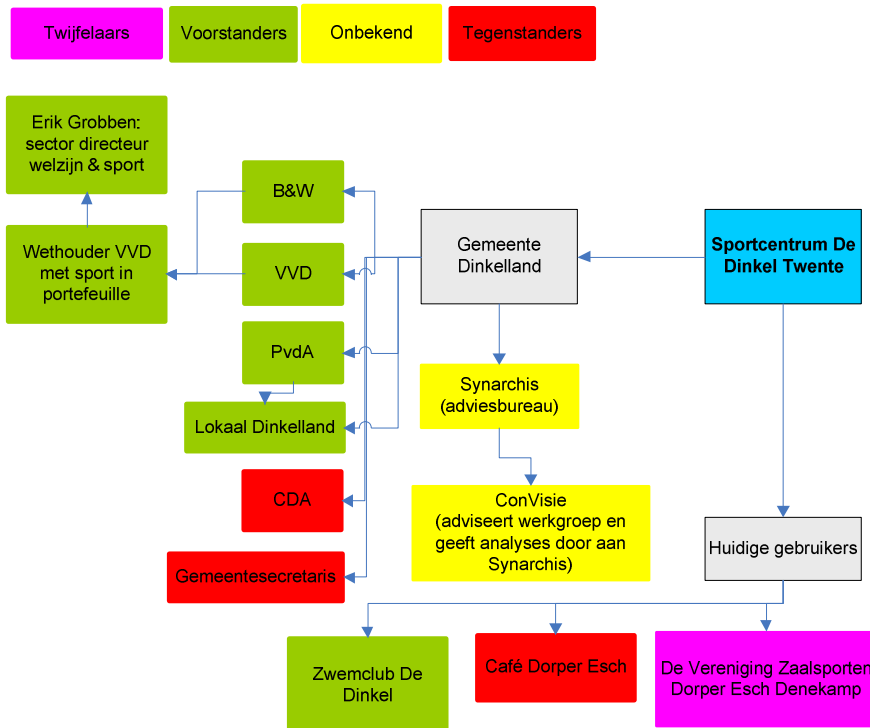

Figuur 9: De verschuivingen uitgelicht

Voor het besluit:

Na het besluit:

Welke partijen waren eerst tegen, twijfelachtig of onbekend en zijn nu verschoven naar de partijen die voor het zwembad zijn of andersom?

De voornaamste verschuivingen zijn:

- VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA zijn verschoven van twijfelaars naar voorstanders;
- CDA is verschoven van twijfelbaar naar tegenstander;
- De Vereniging Zandsporten Dorper Esch Denekamp is verschoven van onbekend naar twijfelbaar.

De volledige arena met alle stakeholders en hun belangen zijn te vinden in bijlage I Visualisatie arena na het besluit.

3. Ontwikkelingen voor de besluitvorming

De resultaten van het vergelijken van de beide arena's laten zien dat een arena niet statisch is. Tijdens de periode van begin januari waarin het plan aan de verschillende fracties is overhandigd tot aan het besluit halverwege oktober, hebben veel ontwikkelingen plaatsgevonden, zie de tijdslijn in figuur 1 in hoofdstuk 1. Hierna volgt een korte schets van wat zich heeft afgespeeld in de dagen en weken voor het besluit, zie figuur 7 aan het begin van dit hoofdstuk.

Allereerst heeft het onderwerp sportcentrum in de periode voor het besluit veel media-aandacht genoten. De media bereiken grote groepen mensen, zoals de inwoners van de gemeente Dinkelland.

Ten tweede heeft Synarchis tijdens de commissievergadering het advies gepresenteerd over de plannen van het sportcentrum De Dinkel Twente. De commissievergadering was twee weken voor het besluit. De conclusie is dat het plan haalbaar is mits antwoord gegeven kan worden op een veertiental openstaande punten. De werkgroep zou hiervoor meer tijd nodig hebben om deze punten beter uit te zoeken. Een belangrijke factor hierin zijn de financiën, kan de werkgroep investeerders, een lening en subsidies ontvangen om het plan (circa 11 miljoen) te bekostigen? De presentatie van Synarchis was niet sterk te noemen. Zij konden niet alle vragen van de raad beantwoorden.

Ten derde heeft de vereniging zandsporten Dorper Esch Denekamp tijdens dezelfde commissievergadering een betoog gehouden richting de fracties en raadsleden. Hierin hebben zij aangegeven dat zij de plannen van de werkgroep positief vinden maar ook bang zijn wat met de sporthal zal gebeuren wanneer het onder de stichting van het sportcentrum zal vallen. Zij waren twijfelachtig en gaven in het betoog richting de gemeente aan dat zij ook betrokken willen worden in de plannen. De gemeente moet volgens hen investeren in de sporthal omdat er teveel mankementen zijn waardoor de verenigingen niet optimaal gebruik kunnen maken van de huidige sporthal.

Het vierde punt is dat na de commissievergadering de gemeenteraad aanleiding zag de werkgroep nogmaals uit te nodigen tijdens een acuut ingelaste vergadering. De presentatie van Synarchis aan de raad bleek voor vragen en onduidelijkheid te zorgen bij de raadsleden. Een week voor het definitieve besluit werd dan ook een vergadering ingelast waarbij de werkgroep antwoord kon geven op de vragen van de raad. Deze vergadering is volgens de werkgroep positief verlopen. Zij konden de vragen beantwoorden waardoor de raad meer zekerheid kreeg rondom de plannen. De werkgroep kreeg naderhand het gevoel de partijen hiermee te hebben overtuigd.

Tot slot deed zich tussen de commissievergadering (4 oktober) en de raadsvergadering (18 oktober) een ontwikkeling voor welke minder positief uit kon pakken voor het plan van het sportcentrum. Een partij

uit Leeuwarden meldde zich bij de wethouder met de portefeuille sport, om een aanbod te doen. Zij konden een zwembad realiseren welke velen malen goedkoper zou uitpakken dan het plan van het sportcentrum. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat van de drie baden waar het huidige bad uit bestaat er nog maar één bad gehandhaafd zou worden. Terwijl in de plannen van het sportcentrum drie baden werden behouden. Dit aanbod was begin januari 2011 gedaan bij de wethouder, echter pas een week voor het besluit (oktober) kenbaar gemaakt door hem aan de raad. Met als reden dat hij de eerste brief van de partij uit Leeuwarden had gezien als reclame. Dit was voor het CDA een reden om nog specifiek te melden in het betoog tijdens de raadsvergadering waarin het besluit over de plannen werd genomen. Deze partij kwam pas later in beeld, maar had wel een hoge mate van invloed door de aantrekkelijk financiële betekenis die het kon hebben voor de gemeente.

4. Verklaring verschuivingen

De verschuivingen zijn bekend en ook wat in de weken voor het besluit in de raadsvergadering heeft afgespeeld is zojuist beschreven. Welke actoren en factoren hebben een rol gespeeld en invloed uitgeoefend op de beslissers? De actoren en factoren die hierbij een rol hebben gespeeld zijn Synarchis, de media, de kiezers (burgers van Dinkelland), de later toegevoegde partij uit Leeuwarden en de ingelaste vergadering waarin de werkgroep vragen kon beantwoorden van de raadsleden.

Verschuiving VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA

In de raadsvergadering van 18 oktober is een positief besluit gevallen voor het plan van het nieuwe sportcentrum De Dinkel Twente. De partijen VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA hebben voor het plan gestemd. Wel heeft Lokaal Dinkelland duidelijk laten weten tijdens de raadsvergadering de werkgroep het voordeel van de twijfel te geven. Lokaal Dinkelland heeft voor gestemd maar kan ook beschouwd worden als twijfelaar. In het besluit was de overeenstemming binnen de partijen groot, alle raadsleden van VVD, Lokaal Dinkelland en VVD waren voor het plan. Deze partijen hebben voor het sportcentrum gestemd om de werkgroep de kans te geven de onbeantwoorde punten in te vullen. De conclusie van Syarchis was namelijk dat het plan haalbaar is mits antwoord gegeven kan worden op een veertiental openstaande punten. Wanneer deze punten beantwoord worden is het sportcentrum haalbaar. Ook speelt hierbij mee dat B&W de plannen in de bezuinigingsplannen hebben opgenomen en het feit dat VVD de plannen voor het sportcentrum heeft meegenomen in hun verkiezingsprogramma. Het college bestaat uit Lokaal Dinkelland en VVD waardoor zij voor de plannen hebben gestemd. De PvdA heeft duurzaamheid hoog in het vaandel en ziet graag duurzame alternatieven. Door voor het sportcentrum te stemmen geven zij de werkgroep tevens de kans antwoorden te verschaffen op de onbeantwoorde punten met als positief gevolg wellicht een duurzaam sportcentrum.

Verschuiving CDA

Het CDA heeft tegen gestemd tijdens de raadsvergadering en binnen deze partij was ook sprake van overeenstemming. Ondanks het positieve gevoel van de werkgroep na de ingelaste vergadering hebben alle raadsleden van het CDA tegen het sportcentrum gestemd, maar waarom? Hierbij moeten een aantal kanttekeningen geplaatst worden: (1) zowel voor de commissievergadering als de raadsvergadering was veel belangstelling, temeer omdat in de raadsvergadering ook een besluit zou vallen welke alle voetbalverenigingen in de gemeente aangingen; (2) de partijen waren hierdoor op de hoogte van het feit dat beide vergaderingen uitvoerig behandeld zouden worden in de media, op televisie (RTV Oost) en in de krant (TC Tubantia); (3) de inwoners van de gemeente Dinkelland krijgen hierdoor hoe dan ook mee wat de houding is van de verschillende partijen ten opzichte van het plan. Alle partijen hebben hiervan gebruik gemaakt om hun standpunten nog maar eens kenbaar te maken richting de burgers van Dinkelland. Vooral het CDA was tegen het plan omdat de financiële onderbouwing nog steeds niet

volledig bleek te zijn. De inwoners in Dinkelland zijn verdeeld over het sportcentrum en geluiden tegen het plan waren bekend. Het feit dat het CDA geen kiezers wil verliezen is van invloed geweest om tegen het plan te stemmen. In de laatste verkiezingen is het CDA veel kiezers verloren waardoor zij nu in de oppositierol zitten. Zij kunnen en willen zich met deze kwestie in de toekomst geen blamage veroorloven. Het CDA is bang dat het bestuur van het zwembad aanklopt bij de gemeente wanneer over een enkele jaren zou blijken dat het sportcentrum zich financieel niet kan redden. Op dat moment kun je als gemeente moeilijk nee zeggen tegen steun. Het zou betekenen dat een openbare voorziening sneuvelt wat heel wat oproer kan veroorzaken.

Tot slot is de media een factor welke invloed heeft op de burgers in Dinkelland en wordt gebruikt door de politieke partijen. Zowel positieve als negatieve berichten zijn door de media naar buiten gebracht, zie bijlage J.

Verschuiving Vereniging Zaalporten Dorper Esch Denekamp

De laatste verschuiving is de Vereniging Zaalporten Dorper Esch Denekamp. Eerder was niet bekend hoe zij tegenover de plannen stonden. De verwachting was eerder negatief dan positief aangezien zij niet in de plannen voorkwamen van het sportcentrum maar zij maken wel onderdeel uit van het huidige zwembad. De sporthal is namelijk gevestigd in hetzelfde gebouw. In de commissievergadering hebben zij een betoog gehouden en hun twijfels uitgesproken. Zij zijn positief over de plannen maar twijfelen over de toekomst van de sporthal welke nodig aan verbetering toe is. De sporthal komt onder de stichting van het zwembad te vallen. Hierdoor zijn zij verschoven van onbekend naar twijfelaar.

In hoofdstuk 4 worden de conclusies getrokken uit de verschillende fasen van het onderzoek. Ook worden met de resultaten uit dit hoofdstuk zowel de deelvragen als de hoofdvraag beantwoord.

Hoofdstuk 4 Conclusies

In hoofdstuk 3 zijn de verschillende fasen van het onderzoek beschreven. Hierin is de methode uitgewerkt en de uiteindelijke resultaten van de onderzoeken. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de deelvragen. Tot slot wordt in paragraaf 4.4 de algemene conclusie getrokken en antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek.

Uit het theoretisch kader bleek geen onderzoek te zijn verricht in het verleden naar de rol duurzaamheid in het lobbyproces. De hoofdvraag welke is gesteld in dit onderzoek luidt als volgt: *In welke mate speelt duurzaamheid een rol in een (succesvol) lobbyproces?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn drie deelvragen opgesteld:

1. In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?
2. In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?
3. In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?

4.1 In hoeverre is duurzaamheid een beïnvloedende factor?

De raadsleden van de gemeente Dinkelland zijn geïnterviewd om deze vraag te beantwoorden. Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat de raadsleden duurzaamheid belangrijker vinden als waarde ten opzichte van de andere waarden. Echter werd voornamelijk in het interview gewezen op de belangrijke en beïnvloedende factor in deze case namelijk de financiën. De raadsleden, beslissers inzake het plan voor het sportcentrum, vinden duurzaamheid zeker een argument in het lobbyen maar geen doorslaggevend oftewel beïnvloedend argument. Het beïnvloedende argument zijn de financiën. Hierbij weegt mee dat uit de arena analyse bleek dat de gemeente Dinkelland moet bezuinigen.

Hoe is gecommuniceerd?

Duurzaamheid is geen beïnvloedend argument, maar op welke manier is duurzaamheid gecommuniceerd richting de raadsleden? Heeft dit wellicht invloed op hoe de boodschap is overgekomen?

Het doel van de werkgroep richting de politiek was de raadsleden te overtuigen van het plan om een nieuw duurzaam sportcentrum te realiseren in Dinkelland. Om iemand effectief te kunnen overtuigen is de houding van de persoon over dit onderwerp van belang. Ook de betrokkenheid bij het onderwerp is een belangrijke factor. De evaluatie op overtuigende boodschappen wordt gebaseerd op de houding. De raadsleden hebben al een mening ontwikkeld ten opzichte van het plan nadat zij het rapport hebben ontvangen. De boodschap in de presentatie kan op drie manieren opgevat worden door de raadsleden: (1) binnen de ideeën die iemand acceptabel acht, (2) binnen de ideeën die iemand onacceptabel acht, (3) binnen de ideeën waarover een raadslid geen mening heeft (Sherif, in Dainton & Zelle, 2005). Boodschappen die een raadslid acceptabel acht worden positief bekeken en boodschappen die een raadslid onacceptabel acht worden negatief bekeken. Voor de werkgroep heeft het niet in hun voordeel gewerkt de rapporten voor de presentatie te overhandigen aan de partijen. De raadsleden hebben op basis van hun eigen referentiekader het rapport geïnterpreteerd. Een verklaring hiervoor is dat wanneer informatie niet voorhanden is, gevolgtrekkingen over de missende informatie wordt opgenomen in het algemene oordeel (Johnson, 1987). Een oordeel bestaat uit de gevolgtrekkingen op basis van bekende informatie en uit onvolledige informatie die overeenstemt op het niveau van de gepresenteerde toegeschreven informatie. De evaluaties van de raadsleden worden beïnvloed door het feit dat (nog)

informatie ontbreekt, ongeacht of de beschikbare informatie goed of slecht is. Ook kan de beschikbare informatie gebruikt worden om conclusies te trekken over de informatie welke ontbreekt. Door het missen van informatie ontstonden veel vragen die tijdens de presentatie van de werkgroep, in de vergadering 15 februari, zijn gesteld waardoor de presentatie niet het gewenste overtuigende effect had. Het CDA en Lokaal Dinkelland verwoorden de presentatie als niet denderend en de rapporten kwamen zonder begeleiding bij de raadsleden terecht. De partijen VVD en PvdA lieten zich niet uit over de wijze van communiceren van de werkgroep.

Om de raadsleden te overtuigen was het effectiever geweest eerst een presentatie te geven en naderhand het rapport te overhandigen. Op deze manier kan de werkgroep de gewenste informatie overbrengen en invulling geven aan de gedachtegang van de politiek. Raadsleden die eerst het rapport lezen en vervolgens een presentatie hierover krijgen hebben intussen een evaluatie gedaan op basis van de informatie die voorhanden is (Johnson 1987), hierdoor is de houding gevormd ten opzichte van het onderwerp. Daarnaast heeft iedereen op voorhand een houding over een onderwerp wat invloed heeft op hoe de boodschap van de werkgroep wordt ontvangen (Sherif, in Dainton & Zelle, 2005).

Heeft het argument invloed op het daadwerkelijk besluit?

Wanneer een beslissing moet worden genomen worden verschillende argumenten tegen elkaar afgewogen. Een afweging wordt genomen op basis van twee stappen. Stap één wordt genomen op basis van eigen kennis (hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk iemand ergens voor kiest). Stap twee wordt genomen op basis van waarden, die iemand belangrijk vindt. De waarden zijn gebruikt in het interview om te ranken. Duurzaamheid bleek hier belangrijker te zijn dan financiën, in tegenstelling tot wat bleek uit het interview. Wat zegt dit nu?

Er bestaat een relatie tussen waarden, attitudes en overtuigingen. Volgens de Theorie of Reasoned Action (TRA) is de belangrijkste determinant van gedrag de intentie om dat gedrag te vertonen (Hoeken, 1998). De intentie op zijn beurt wordt weer bepaald door twee componenten: (1) de attitude ten opzichte van het gedrag (wat is de houding van de raadsleden ten opzichte van het sportcentrum) en (2) de subjectieve norm, ook wel sociale norm genoemd (wat is in het algemeen de houding ten opzicht van het plan). De houding van drie van de vier raadsleden is positief mits na het onderzoek van Synarchis duidelijk wordt dat het reëel en haalbaar is. Duurzaamheid kan als waarde belangrijk zijn voor de raadsleden echter wegen bij het besluit ook andere factoren mee. Geconcludeerd kan worden dat adviesbureau Synarchis een belangrijke beïnvloedende partij is voor de politieke partijen. Het besluit hangt af van het advies van Synarchis en hoe dit de houding van de raadsleden gaat veranderen. Daarnaast speelt het behouden van kiezers en de media ook mee als beïnvloedende factoren. Wanneer Synarchis positief adviseert ten opzichte van het plan voor een nieuw duurzaam sportcentrum, zullen de raadsleden hun referentiekader bijstellen. Ook zal getracht worden coalitiepartners te vinden (Michalowitz, 2007). De partijen willen duidelijk één lijn trekken binnen de fractie.

4.2 In welke mate is duurzaamheid onder de beslissers een beïnvloedend argument?

Om een algemene conclusie te kunnen trekken of duurzaamheid een rol speelt tijdens het lobbyen is een experiment uitgevoerd op basis van de interviews. Duurzaamheid blijkt ten opzichte van andere argumenten geen meerwaarde te leveren om mensen te overtuigen juist om deze reden voor het plan te stemmen. Duurzaamheid werkt over het algemeen, onder het publiek, niet als beïnvloedend argument. Geen significant verschil is gevonden tussen duurzaamheid ten opzichte van de andere argumenten.

Op basis van het experiment kan geconcludeerd worden dat het gelezen argument in de case in veel gevallen als reden wordt genoemd waarom men voor het plan stemt. Het argument heeft invloed. Echter heeft het 'soort' argument (duurzaamheid, financieel, of iets bereiken in de gemeente) geen invloed op het positieve besluit. Wanneer de versie met duurzame argumenten werd gelezen had dit niet meer effect dan wanneer respondenten de versies financiën of iets bereiken in het leven, lazen. Hieruit is te concluderen dat geen enkel argument significante invloed heeft op een positief besluit. Het focussen op het aspect duurzaamheid lijkt daarmee niet gewenst. Noemenswaardig is het argument financiën, deze wordt door circa de helft van de respondenten genoemd als reden. Een verklaring hiervoor kan zijn dat in de beschrijving van de case, welke alle respondenten hebben gelezen, cijfers stonden vermeld over bedragen die de gemeente investeert in het zwembad in de oude- en nieuwe situatie evenals de investering die gedaan moet worden.

4.3 In hoeverre is duurzaamheid als factor terug te vinden in het besluitvormingsproces?

Tot slot is een analyse uitgevoerd aan de hand van de opgestelde arena's. Uit het vergelijk van de arena voor en na het besluit konden een aantal verschuivingen in kaart worden gebracht: (1) VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA zijn verschoven van twijfelaars naar voorstanders; (2) CDA is verschoven van twijfelaar naar tegenstander; (3) de Vereniging Zaalporten Dorper Esch Denekamp is verschoven van onbekend naar twijfelaar. Het antwoord op de deelvraag is dat duurzaamheid nauwelijks een rol heeft gespeeld in het besluitvormingsproces. De actoren en factoren die invloed hebben gehad op de besluitvorming zijn de media, het adviesbureau Synarchis, de kiezers (burgers van Dinkelland), de later toegevoegde partij uit Leeuwarden, de werkgroep zelf en tot slot het feit dat de gemeente Dinkelland moet bezuinigen. De focus bleek in de vergaderingen ook voornamelijk gericht te zijn op de financiële kant van het plan. Duurzaamheid werd hierin niet genoemd.

Echter heeft duurzaamheid wel een rol gespeeld in het traject voordat het rapport werd gepresenteerd aan de B&W en de raad. Dinkelborgh Energie en afvalverwerking Twence zijn betrokken bij de plannen om de mogelijkheden van duurzaamheid in een sportcentrum te inventariseren. Ook architectenbureau koppert + koenis heeft het concept 50 meterbad op een duurzame wijze ingevuld in samenwerking met de KNZB. Hierdoor hebben noemenswaardige organisaties en bedrijven meegewerkt aan het plan voor een nieuw duurzaam sportcentrum. Dit feit zou effect kunnen hebben op de politiek. Echter bleek uit de interviews dat niet alle partijen op de hoogte waren welke partijen mee hadden gewerkt aan het rapport. Duurzaamheid is hierin wellicht geen beïnvloedende factor, maar wel een voorwaarde om zover te komen. Wanneer de werkgroep deze partijen niet had betrokken bij de (duurzame) plannen, had het nooit het formaat gekregen om ook voor de raad als interessant gezien te worden. Alle geïnterviewde raadsleden waren het over eens dat een indrukwekkend rapport is neergelegd.

De invloed van de stakeholders

De invloed van de betrokken partijen is moeilijk te meten (Woll, 2007; Mahoney, 2007; Dür, 2008; Klüver, 2009). Synarchis werd na de interviews als belangrijkste beïnvloedende partij gezien terwijl een week voor het besluit ontwikkelingen voor een andere wending zorgden. De media, de werkgroep zelf en de partij uit Leeuwarden bleken nog invloed te kunnen uitoefenen op de politieke partijen. Voornamelijk de werkgroep heeft in de vergadering een week voor het besluit de kans gekregen alle onbeantwoorde vragen te kunnen beantwoorden van de raad, wat het adviesbureau Synarchis niet was gelukt in de commissievergadering. Geconcludeerd kan worden dat met succes de werkgroep invloed heeft uitgeoefend op het besluit, aangezien een causale relatie bestaat tussen de voorkeuren van hen

met betrekking tot de uitkomst van het positieve besluit (Dür, 2008) volgens de preference attainment approach (Mahoney, 2007). De media hebben voornamelijk invloed gehad op het feit dat de politieke partijen geen kiezers willen verliezen. De partij uit Leeuwarden heeft invloed gehad door de politieke partijen op het allerlaatste moment nog een 'alternatief' te bieden. Tot slot viel de presentatie en het advies van Synarchis tegen bij de raad waardoor de werkgroep de kans heeft gekregen vragen te beantwoorden. Dit laatste was onverwacht en positief voor de werkgroep. In de literatuur wordt veelvuldig genoemd dat invloed moeilijk dan wel onmogelijk is om te meten (Woll, 2007; Mahoney, 2007; Dür, 2008; Klüver, 2009). In dit onderzoek is gekozen de preference attainment benadering te gebruiken, hierin worden de beleidsvoorkeuren van belangengroepen met de beleidsresultaten vergeleken om conclusies te kunnen trekken. Wanneer een arena (Van Schendelen, 2010) in kaart wordt gebracht voor en na een politiek besluit kunnen verschuivingen goed in kaart worden gebracht. Is hiernaast de achtergrondinformatie bekend en welk belang zij hierin hebben, dan kan uit het vergelijk geconcludeerd worden welke partijen een beïnvloedende rol hebben gespeeld. Op deze manier is het wel degelijk mogelijk invloed te meten op basis van het besluit dat is genomen en de arena analyse.

De invloed van de werkgroep De Dinkel Twente

De werkgroep heeft naast de voice-strategie zoals de media ook gebruik gemaakt van de access-strategie, namelijk binnen de politieke kringen lobbyen (Beyers, 2004). Onder andere in de media is geprobeerd een zekere mate van invloed uit te oefenen. Zij waren bijvoorbeeld op de hoogte dat de krant TC Tubantia een interview ging afleggen bij topzwemmer Job Kienhuis, die zijn carrière begonnen is in zwembad Dorper Esch. Zijn quote in het interview was dan ook: 'het 50 meter bad in Denekamp moet er komen' (TC Tubantia, 2011 b). Ook één van de werkgroepleden werd geïnterviewd in de krant en liet zich hierin uit over het plan voor een sportcentrum. Daarnaast werd ook in de politieke kringen gelobbyd. Twee van de werkgroepleden zijn actief of actief geweest bij politieke partijen in Dinkelland. Ook is tussen de wethouder en de werkgroep contact geweest over de plannen. Verder is een vergadering ingelast waarin de werkgroepleden, een week voor het besluit, antwoord konden geven op vragen rondom het plan. Het feit dat drie politieke partijen voor het sportcentrum hebben gestemd is mede te danken aan deze ingelaste vergadering. De werkgroep heeft alle vragen ten aanzien van de presentatie van Synarchis kunnen beantwoorden. Hierdoor kregen de partijen een duidelijk en helder beeld over de plannen.

De werkgroep heeft verschillende strategieën gecombineerd wat in de realiteit vaak voorkomt volgens Baumgartner en Leech (in Kriesi et al., 2007) en Beyers (2004). In de literatuur komt veelvuldig naar voren dat de politieke communicatie zich steeds meer centreert in de media (Kriesi, Tresh & Jochum, 2007; Mancini, in Kriesi et al., 2007; Binderkrantz, 2008; Beyers, 2004). De media is een beïnvloedende factor geweest aangezien de burgers van Dinkelland het op deze manier kunnen volgen en de politieke partijen maken gebruik van de media-aandacht. Een voorbeeld van invloed uitoefenen in de media is het artikel 'Steun voor plan 50 meterbad', hierin is de invloed van belanghebbende partijen Sportservice Overijssel en de KZNB terug te vinden. Zij geven in dit artikel aan het plan te steunen, zie bijlage J. De media spelen een belangrijke rol in lobbyen, hier kan druk mee uitgeoefend worden.

De werkgroep heeft invloed gehad op het positief doen besluiten van de politieke partijen VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA. De mate waarin is lastig te bepalen aangezien ook andere actoren en factoren invloed kunnen hebben op de uitkomst van het beleid (Mahoney, 2007; Michalowitz, 2007), waaronder de media. De partijen willen namelijk geen kiezers verliezen en de kiezers kunnen de ontwikkelingen rondom het sportcentrum volgen in de media.

De ontwikkelingen in het besluitvormingsproces

Tot slot rijst nog de vraag waarom drie partijen voor en één partij tegen het plan hebben gestemd. Duurzaamheid is als waarde verkozen boven de andere waarden. Toch bleek in de praktijk de financiën een beïnvloedende rol te spelen. Duurzaamheid is het ideaal wat mensen nastreven blijkt uit de interviews met de raadsleden, en hieromheen bevinden zich een groot aantal attitudes (Hoeken, 1998). De intentie om voor of tegen het sportcentrum te stemmen hangt af van twee componenten. Ten eerste de attitude ten opzicht van het gedrag: wat is de houding van de raadsleden ten opzichte van het sportcentrum. Ten tweede de subjectieve norm: wat is de houding vanuit de partij of de burgers van Dinkelland? Hiermee is een verklaring te geven voor de keuzes die de partijen hebben gemaakt. De houding van de partij en de burgers van Dinkelland hebben te maken met de financiën van het plan. De houding vanuit de partij CDA had te maken met het feit dat de financiën onvoldoende uitgewerkt waren en zij daarom niet voor het plan gingen stemmen. Lokaal Dinkelland twijfelde of de werkgroep de financiën wel rond konden krijgen. Zij gaven de werkgroep het voordeel van de twijfel om hen een kans te geven. De houding van de partij en burgers hebben meegespeeld tijdens de keuze. Voor het besluit kon al geconcludeerd worden uit de interviews dat de houding van drie partijen positief waren (VVD, Lokaal Dinkelland en PvdA) en het CDA had een negatieve houding ten opzichte van het plan.

4.4 Algemene conclusie

De hoofdvraag in dit rapport luidde: *In welke mate speelt duurzaamheid een rol in het (succesvol) lobbyproces?* Niet eerder is de rol van duurzaamheid in het lobbyproces onderzocht en op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat duurzaamheid geen specifieke rol blijkt te spelen. Bij de beslissers speelt duurzaamheid als waarde een rol maar bleek het niet mogelijk de houding (attitude) hiermee te beïnvloeden (Hoeken, 1998). Duurzaamheid bleek geen beïnvloedend argument te zijn onder de raadsleden. Ook bleek duurzaamheid onder het publiek geen beïnvloedend argument. Het wordt wel belangrijk gevonden maar in vergelijking met andere argumenten scoort duurzaamheid niet hoger en heeft niet meer invloed op de beslissers. Daarnaast werd gekeken naar de factor duurzaamheid in het besluitvormingsproces. Ook hier bleek duurzaamheid geen belangrijke en beïnvloedende factor te zijn.

Duurzaamheid kan een rol spelen in het lobbyproces maar geen beïnvloedende rol blijkt uit het huidige onderzoek. Het richten op duurzaamheid in de communicatie tijdens het lobbyproces zal niet het gewenste effect van invloed opleveren. Volgens Cramer (2002) brengt het veel positieve effecten met zich mee door aandacht te besteden aan duurzaamheid. Het positieve effect op het uitoefenen van invloed is niet gebleken uit dit onderzoek. Op basis van de Theorie of Reasoned Action (Hoeken, 1998) kan geconcludeerd worden dat duurzaamheid een ideaal is waarnaar wordt gestreefd. Hier worden wel keuzes op gebaseerd, maar het heeft geen directe invloed op de besluitvorming.

Het feit dat duurzaamheid geen beïnvloedende rol speelt in het huidige onderzoek, kan afhangen van de case die gebruikt is in dit onderzoek. Een specifieke case is uitgelicht om de effecten van duurzaamheid in de realiteit te meten. Raadsleden nemen daadwerkelijk een besluit waarbij door belanghebbenden is ingespeeld op duurzaamheid. Daarnaast is op basis van deze case een experiment uitgevoerd onder een willekeurig aantal respondenten. Ook is een analyse uitgevoerd tussen de verschillende arena's waaruit tevens geconcludeerd kon worden welke partijen en welke belangen het zwaarst wogen. In feite is daarmee op drie verschillende manieren de rol van duurzaamheid in het lobbyproces onderzocht en in geen van de gevallen bleek duurzaamheid een beïnvloedende rol te hebben of een doorslaggevende factor te zijn.

Duurzame projecten als het sportcentrum in deze case zijn veelal afhankelijk van subsidies vanwege de hoge investeringen. Deze zijn op den duur terug te verdienen. Om in aanmerking te komen voor subsidies is deze uitkomst van het onderzoek ook van belang. De overheid speelt namelijk bij subsidies en besluitvorming van deze projecten een centrale rol. Streven naar duurzaamheid of duurzaamheid verwerken in projecten betekent niet automatisch een positieve uitkomst. Duurzaamheid is een lange termijn visie waar personen, organisaties of in dit geval de besluitvormers in moeten geloven. Duurzaamheid is niet direct een beïnvloedende factor, maar is in het geval van het initiatief van de werkgroep De Dinkel Twente wel een voorwaarde geweest om zo ver te komen. Door middel van duurzaamheid zijn verschillende partijen betrokken en is het uiteindelijke rapport ontstaan wat is gepresenteerd aan de gemeente Dinkelland.

Uit de literatuur bleek dat invloed moeilijk te meten is (Woll, 2007; Mahoney, 2007; Dür, 2008; Klüver, 2009). Door het combineren van de preference attainment benadering (Mahoney, 2007; Klüver, 2009; Dür, 2008) en het opstellen van arena's voor en na het besluit (Van Schendelen, 2010) is de invloed beter te meten. Invloeden zijn beter te achterhalen door het toepassen van de arena van Van Schendelen (2010) en met name het visualiseren van de arena's. Dit is een bijdrage aan de literatuur waarin wordt aangegeven dat invloed moeilijk te meten is en onderzoek er naar zelfs vermeden wordt (Woll, 2007; Klüver, 2009).

Tot slot is uit de arena analyse gebleken dat op de achtergrond ook een andere factor heeft meegespeeld, namelijk de financiën. Dit is wellicht terug te leiden naar de periode waarin het besluit zich afspeelt. In tijd van crisis is de factor financiën bepalend. Bezuinigingen voeren de boventoon. Dit was ook het geval bij het rapport voor een duurzaam sportcentrum. Het rapport is meegenomen in de plannen van het college van B&W om de bezuinigingen voor komende jaren te kunnen realiseren.

Hoofdstuk 5 Discussie

In dit onderzoek is specifiek gefocust op lobbyen en in het bijzonder de rol die duurzaamheid hierin speelt. De vraag of duurzaamheid gebruikt kan worden als strategie omdat het invloed heeft op beslissers is inmiddels beantwoord. Een drietal beperkingen zijn naar voren gekomen tijdens het onderzoek. Ten eerste is van elke politieke partij maar één raadslid geïnterviewd, het streven was twee raadsleden te interviewen om er zeker van te zijn een verzadigend punt te bereiken. Hier staat tegenover dat raadsleden geen interview afleggen wanneer het niet een onderwerp betreft in de portefeuille welke zij beheren. Ook bleek het wel mogelijk uit de interviews algemene conclusies te trekken. Ten tweede was de case die opgesteld is voor de vragenlijst wellicht teveel gericht op de financiële kant van het sportcentrum. Na de pre-test zijn aanpassingen verricht zodat een case ontstond die objectief was waardoor evenveel mensen, zonder de argumenten te lezen, voor of tegen zouden stemmen. Toch bleek uit de resultaten dat het merendeel van de respondenten voor het plan stemden en circa de helft van hen een financiële reden hiervoor gaven. In de toekomst zou een onderzoek als deze nogmaals uitgevoerd kunnen worden met meerdere cases en niet alleen de case van het sportcentrum. Waardoor dit voorkomen kan worden. Ten derde is vanwege de combinatie van de preference attainment benadering (Mahoney, 2007; Klüver, 2009; Dür, 2008) en het opstellen van arena's (Van Schendelen, 2010), de invloed te meten. In dit geval is de uitkomst van de besluitvorming vastgelegd, maar het analyseren van de verschuivingen is de interpretatie van de onderzoeker.

Veel onderzoek is verricht naar lobbyen. Aan de theorie rondom het lobbyen is toe te voegen dat duurzaamheid geen invloed heeft op het succesvol besluitvorming in het lobbyproces. Deze conclusie is generaliseerbaar aangezien door meerdere onderzoeken in dit rapport is aangetoond dat het argument specifiek niet meer effect heeft dan een ander argument. Wel is meer onderzoek naar argumenten en wellicht nog meer verschillende soorten argumenten noodzakelijk en aan te raden in de toekomst om aan te kunnen tonen of argumentatie van belang is bij lobbystrategieën. Vervolgonderzoek in de richting van argumenten in het algemeen is daarmee wenselijk.

Duurzaamheid is een steeds prominenter thema in de huidige periode. Duurzaamheid en vooral het streven naar duurzaamheid wordt als positief beoordeeld. Het heeft echter geen invloed op een positieve besluitvorming. Waarden zijn de idealen die mensen nastreven, daarom geniet duurzaamheid sympathie onder de beslissers. Velen verkiezen duurzaamheid boven andere waarden, het is iets waar je als persoon naar streeft maar niet in alle gevallen mogelijk is. In een daadwerkelijk besluit spelen veel meer factoren mee en worden idealen niet altijd nageleefd blijkt uit het onderzoek. Daarbij is het richten op duurzaamheid een lange termijn visie. Vaak wordt door organisaties of personen nog gekeken op korte termijn. Voor duurzame projecten zijn investeringen noodzakelijk en levert het op de langere termijn iets op.

Zoals in de conclusie aangegeven kan duurzaamheid worden gezien als voorwaarde om projecten als het duurzame sportcentrum te bewerkstelligen. Steeds meer bedrijven en organisaties willen duurzaamheid verwerken in hun doelstellingen ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. De overheid wordt zelfs verplicht gesteld een duurzame aanpak te realiseren. Hier kunnen lobbyisten van profiteren door hierop in te spelen. Door het betrekken van partijen in projecten als het duurzame sportcentrum geeft het meer volume waardoor je verder kunt komen. Ook het rechtstreeks inspelen op de gemeente zelf ten aanzien van het gemeentelijke duurzame beleid is hiermee een kans voor lobbyisten. Het advies richting lobbyisten ten aanzien van het onderwerp duurzaamheid is dat het een middel is om te gebruiken in de weg richting de besluitvorming. Het is niet een beïnvloedende

factor maar een middel oftewel voorwaarde om verder te komen met plannen. Daarbij is het voor lobbyisten van belang dat duurzame projecten veelal afhankelijk zijn van subsidies. Duurzaamheid zal in eerste instantie geen beïnvloedende factor zijn. Echter kan duurzaamheid wel gebruikt worden om meer partijen hiervoor in te zetten zoals bij het rapport voor het sportcentrum is gebeurd. Dit geeft meer inhoud, volume en draagkracht waardoor het indirect wel het gewenste effect kan opleveren.

Hierdoor is duidelijk het contrast te zien tussen de werkelijkheid met betrekking tot het gehele besluitvormingsproces en het experiment. Het experiment heeft laten zien dat duurzaamheid geen beïnvloedende factor is op beslissers, echter is dit een momentopname. Het gehele proces rondom het zwembad speelt al jaren en het besluitvormingsproces heeft ook circa een jaar in beslag genomen. In het gehele lobbyproces komt duidelijk naar voren dat partijen zijn aangetrokken bij de plannen die geïnteresseerd zijn in duurzaamheid, zoals het architectenbureau koppert + koenis, Twence afvalverwerker en Dinkelborgh Energie. Deze partijen en andere betrokken partijen lobbyen ook en beïnvloeden hierdoor ook weer partijen en personen. Mede door inzet van deze partijen is een omvangrijk rapport ontstaan wat is gepresenteerd aan de gemeente Dinkelland. Indirect is daarin wel degelijk een verband te leggen tussen duurzaamheid, lobbyen en invloed.

Referenties

- Baumgartner & Leech, in Kriesi, H., Tresch, A., and Jochum, M. (2007). Going Public in the European Union: Action Repertoires of Western European Collective Political Actors. *Comparative Political Studies*, 40(1), 48-73.
- Beyers, J. (2004). Voice and Access: Political Practices of European Interest Associations. *European Union Politics*, 5(2), 211-240.
- Binderkrantz, A. (2008). Different Groups, Different Strategies: How Interest Groups Pursue Their Political Ambitions. *Scandinavian Political Studies*, 31(2), 173-200.
- Christiansen et al., in Binderkrantz (2008). Different Groups, Different Strategies: How Interest Groups Pursue Their Political Ambitions. *Scandinavian Political Studies*, 31(2), 173-200.
- Coen, in Dür, A. (2008). Measuring interest group influence in the EU: a note on methodology. *European Union Politics*, 9 (4), 559 – 576.
- Cramer, J. (2002). *Ondernemen met hoofd en hart*. Assen: Van Gorcum.
- Downs, C.W. & Adrian, A.D. (2004). *Assessing organizational communication: Strategic communication audits*. New York: The Guilford Press.
- Dür, in Mahoney, C. (2007). Lobbying success in the United States and the European Union. *Journal of Public Policy*, 27 (1), 35 – 56.
- Dür, A. (2008). Measuring interest group influence in the EU: a note on methodology. *European Union Politics*, 9 (4), 559 – 576.
- Financieel jaarverslag Dinkelland. (2011). *Beleidsnota's*. Verkregen op 3 juni 2011 van http://www.dinkelland.nl/bestuur/beleidsnotas/jaarstukken_2010_inclusief_voorjaarsbericht_2011.df.pdf/
- Hoeken, H. (1998). *Het ontwerp van overtuigende teksten: wat onderzoek leert over de opzet van effectieve reclame en voorlichting*. Bussum: Coutinho.
- Jick, T.D. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: triangulation in action. *Administrative Science Quarterly*, 24, 602 – 611.
- Johnson, R.D. (1987). Making judgements when information is missing: inferences, biases, and fanning effects. *Acta Psychologica* (66), 69 – 82.
- Klüver, H. (2009). Measuring Interest Group Influence Using Quantitative Text Analysis. *European Union Politics*, 10 (4), 535-549.
- Kriesi, H., Tresch, A., and Jochum, M. (2007). Going Public in the European Union: Action Repertoires of Western European Collective Political Actors. *Comparative Political Studies*, 40(1), 48-73.

- Lorenzo, J.M.P., Sanchez, I.M.G. & Gallego-Alvarez, I. (2009). Characteristics of the board of directors and information in matters of corporate social responsibility. *Spanish Journal of Finance and Accounting*, 38 (141), 107 – 135.
- Macnaghten, P., Grove-White, R., Jacobs, M. & Wynne, B. (1995). *Public perceptions and sustainability in Lancashire: indicators, institutions, and participation*. Lancaster University: Lancashire County Council.
- Mahoney, C. (2007). Lobbying success in the United States and the European Union. *Journal of Public Policy*, 27 (1), 35 – 56.
- Mancini, in Kriesi et al. (2007). Going Public in the European Union: Action Repertoires of Western European Collective Political Actors. *Comparative Political Studies*, 40(1), 48-73.
- Martens, P. (2005). *Duurzaamheid: wetenschap of fictie?* Universiteit Maastricht, Open Universiteit Nederland, Hogeschool Zuid: Maastricht.
- McCombs & Shaw, in Dainton, M. & Zelle, E.D. (2005). *Applying communication theory for professional life*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Michalowitz, I. (2007). What determines influence? Assessing conditions for decision-making influence of interest groups in the EU. *Journal of European Public Policy*, 14 (1), 132 – 151.
- Opschoor, J.B. (1987). *Duurzaamheid en Verandering*. Free University Press: Amsterdam
- Plaatsengids.nl. (2011). *Dinkelland*. Verkregen op 30 mei 2011 van <http://www.plaatsengids.nl/dinkelland>.
- Rensvik, H. (1994). Who sets the environmental standards for tomorrow's industry: industry, consumers, government, regulations, the green lobby? *Marine Pollution Bulletin*, 29 (6-12), 277 – 278.
- Rokeach, M. (1968). The role of values in public opinion research. *The Public Opinion Quarterly*, 32 (4), 547 – 559.
- Rokeach, in Hoeken, H. (1998). *Het ontwerp van overtuigende teksten: wat onderzoek leert over de opzet van effectieve reclame en voorlichting*. Bussum: Coutinho.
- Sherif, in Dainton, M. & Zelle, E.D. (2005). *Applying communication theory for professional life*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- TC Tubantia. (2011, juli 26 a). Steun voor plan 50 meterbad. TC Tubantia.
- TC Tubantia. (2011, oktober 6 b). Job Kienhuis: hoogte tent stage. TC Tubantia.
- Thesistools. (2011). *Thesistools online enquêtes*. Verkregen op 4 november 2011 van <http://www.thesistools.com/>.

Van Schendelen, R. (2010). *More Machiavelli in Brussels*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Werkgroep De Dinkel Twente. (2011). *Sportcentrum de Dinkel Twente*. Denekamp.

Wikipedia. (2011). *Dinkelland*. Verkregen op 3 juni 2011 van <http://nl.wikipedia.org/wiki/Dinkelland>.

Woll, C. (2007) 'Leading the Dance? Power and Political Resources of Business Lobbyists' *Journal of Public Policy*, 27 (01), 57-78.